

Riksintressen i siffror

– statistik över kulturmiljövårdens riksintressen

Riksantikvarieämbetet
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel 08-5191 80 00
www.raa.se
registrator@raa.se

Riksantikvarieämbetet 2017

Riksintressen i siffror – statistik över kulturmiljövårdens riksintressen

Omslag:

Badelunda gravfält. Foto: Bengt A Lundberg/Riksantikvarieämbetet.

Forsbacka bruk. Foto: Bengt A Lundberg/Riksantikvarieämbetet.

Rosta stadsdel. Foto: Pål-Nils Nilsson/Riksantikvarieämbetet.

Åsens by. Foto Leif Gren/Riksantikvarieämbetet.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Kartor © Lantmäteriet, publicerade med tillstånd.

Innehåll

1	Inledning.....	4
2	Metod och avgränsningar	5
2.1	Textanalyser	5
2.2	Bearbetning och analyser av geografisk data	6
3	Kulturmiljövårdens riksintressen – en bakgrund.....	7
3.1	Områden av riksintresse	7
3.2	Olika myndigheters ansvar.....	7
3.3	Ett rikt och varierat urval av kulturmiljöer	8
4	Antal riksintressen och arealer	10
4.1	Riksintressebeskrivningar och geografiska avgränsningar.....	10
4.2	Antal riksintressen – tillvägagångssätt	12
4.3	Riksintressearealer	14
5	Reviderade beskrivningar och avgränsningar	16
5.1	Länsstyrelsernas pågående revideringar	16
5.2	Beskrivningar och avgränsningar som reviderats, tillkommit eller utgått.....	17
5.3	Områden som inte längre pekas ut som riksintressanta	18
6	En mångfald av kulturmiljöer.....	19
6.1	Landskaps- och miljötyper i de utpekade riksintressena	19
6.2	Riksintressenas variation och tidsdjup.....	22
7	Markanvändning och skyddade kulturmiljöer	26
7.1	Markanvändning	26
7.2	Riksintressen inom tätort.....	26
7.3	Skyddade kulturmiljöer	28
8	Sammanfattande diskussion.....	31
	Referenser	33
	<i>Bilagor</i>	
1	Antal riksintressen för kulturmiljövården	34
2	Riksintresseareal per län.....	35
3	Redovisning av miljö- och landskapstyper	36
4	Antal riksintressen för kulturmiljövården per län och per landskaps- och miljötyp 2017.....	37
5	Länsvis redovisning av markslag inom kulturmiljövårdens riksintressen	46

1 Inledning

Riksintressen är anspråk på mark- och vattenområden som har pekats ut av staten därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. De är därigenom ett sätt för staten att påverka och bevaka olika intressen inför en ny eller förändrad markanvändning för att på lång sikt nå en hållbar samhällsutveckling. De utpekade områdena kan vara av riksintresse av olika skäl. Det kan vara områden med skyddsvärda natur- eller kulturvärden eller områden som är viktiga utifrån ett exploateringsperspektiv, exempelvis för energiproduktion eller kommunikation.¹

Riksantikvarieämbetet är den centrala myndighet som ansvarar för att peka ut och lämna uppgifter om områden som bedöms vara av riksintresse för kulturmiljövården. Avsikten är att de tillsammans ska ge en bred bild av landets historia och kulturhistoriska utveckling samt att de genom sina kulturhistoriska värden ska vara miljöer som är av stor betydelse ur ett nationellt perspektiv. Riksantikvarieämbetet har också ett uppsiktsansvar över områden som är av riksintresse för kulturmiljövården. Mot bakgrund av detta har olika statistiska uppgifter om kulturmiljövårdens riksintressen ställts samman. Syftet är att ge en överblick över befintliga riksintressen för kulturmiljövården och relatera befintliga riksintresseunderlag till annan information, exempelvis om markanvändning och skyddade kulturmiljöer. All data som används och som presenteras i denna rapport förändras dock kontinuerligt. För aktuella uppgifter hänvisas därför till de källor som all data har hämtats ifrån.

---

1. Områden som är av riksintresse regleras genom 3 och 4 kap. miljöbalken (MB).

2 Metod och avgränsningar

I detta avsnitt redovisas de metoder som använts för att ta fram och sammanställa olika uppgifter om kulturmiljövårdens riksintressen – en textanalys i form av en genomgång av olika riksintresseunderlag samt en bearbetning och analys av geografisk data såsom geografiska avgränsningar, administrativa gränser, markanvändning och skyddade kulturmiljöer.

Denna rapport har däremot inte haft för avsikt att redovisa olika ställningstaganden och urvalsaspekter för kulturmiljövårdens riksintressen (såsom över- eller underrepresentation eller avsaknad av miljöer i riksintresseurvalet). Inte heller ingår någon analys av kulturmiljöernas förvaltningsbetingelser. För detta krävs en mer ingående granskning av de olika kulturmiljöerna, men också stöd och detaljkunskaper från framför allt länsstyrelser och läns museer.

2.1 Textanalyser

För att få fram uppgifter om antalet riksintressen som för närvarande finns i landet för kulturmiljövården har Riksantikvarieämbetets samtliga riksintressebeskrivningar gått igenom. Dessa finns tillgängliga på Riksantikvarieämbetets webbplats och är sammanställda efter län och kommun.²

Utgångspunkter för beräkningen har varit att ett riksintresseområde inte ska räknas flera gånger om det sträcker sig över läns- eller kommungräns alternativt består av flera delområden med samma motivbeskrivning (se mer om detta i kapitel 4. Antal riksintressen och arealer). I de fall riksintresseområden sträcker sig över en länsgräns och saknar hänvisning om detta i riksintressebeskrivningarna kan dock ett och samma riksintresse i denna sammanställning ha räknats som flera.

För att få fram uppgifter kring revideringar av riksintressebeskrivningar och avgränsningar har beskrivningar tillsammans med beslutade ärenden gått igenom. Sammanställningen av dessa uppgifter visar dock inte riksintresseanspråkets tillstånd eller relevans, då det kräver en helt annan genomgång och analys än vad som rymts inom detta arbete. Beskrivningar har även använts för att få fram uppgifter om vilka typer av miljöer som riksintressena innehåller och vilket tidsdjup som de kan återspegla. För att undersöka om och hur urvalet av riksintressen för kulturmiljövården har förändrats över tid har uppgifter även jämförts med de beskrivningar som togs fram i samband med 1970-talets fysiska riksplanering.³

---

2. <https://www.raa.se/samhallsutveckling/samhallsplanering/riksintresse-for-kulturmiljovarden/riksintressebeskrivningar/> (Hämtad 2017-11-30).

3. Riksantikvarieämbetet 1972, *Miljöer och större områden av betydelse för kulturminnesvården. Beskrivning till kartredovisning sammanställd av Riksantikvarieämbetet.*

2.2 Bearbetning och analyser av geografisk data

Antalet riksintressebeskrivningar är inte direkt kopplade till antalet geografiskt avgränsade områden. För att få fram antalet geografiska avgränsningar och även riksintressearealer har data därför hämtats från Länsstyrelsernas GeodataKatalog.⁴ För att få fram länsvisa uppgifter har datan analyserats i det geografiska informationssystemet ArcGIS tillsammans med administrativ kartdata från Lantmäteriet⁵. En mindre genomgång av de geografiska riksintresseavgränsningarna har även gjorts med hjälp av kartdata levererad från SCB⁶ i syfte att få bort eventuella överlappningar av registrerade riksintresseytor.

För att få fram uppgifter om hur marken nyttjas inom kulturmiljövårdens riksintresseområden har data om markanvändning⁷ bearbetats och analyserats i ArcGIS. Även tätorter⁸ med fler än 100 000 innevånare har analyserats tillsammans med den geografiska utsträckningen för riksintresseområdena. Analysen har gjorts för att se hur stor andel av tätorters landareal som består av kulturmiljövårdens riksintressen. Detta då bevarandebestämmelser riskerar att hamna i konflikt med andra riksintressen och allmänna intressen som innebär en förändrad eller ny markanvändning.

Slutligen har en analys i ArcGIS gjorts av i vilken omfattning som skyddade kulturmiljöer ligger inom kulturmiljövårdens riksintressen. De skyddade miljöer som har analyserats är statliga byggnadsminnen⁹, byggnadsminnen¹⁰, kyrkor¹¹, fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar¹². Data som använts har hämtats från Riksantikvarieämbetets Bebyggelseregister (BeBR)¹³ och Fornminnesinformationssystem (FMIS)¹⁴. Kulturmiljöer som skyddas genom planbestämmelser, områdesskydd enligt miljöbalken (MB)¹⁵, områdesbestämmelser och villkor enligt tillståndsbeslut ingår däremot inte i denna bearbetning och analys.

---

4. <https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/>. (Hämtad 2017-06-22)

5. <https://www.lantmateriet.se/sv/Kartor-och-geografisk-information/Kartor/oppna-data/hamta-oppna-geodata/> (Hämtad 2017-06-22)

6. Kartdata med borttagna överlappningar 2017-06-09 av Jerker Moström, SCB.

7. <https://www.naturvardsverket.se/Nyheter-och-pressmeddelanden/Pressarkiv/Nyheter-och-pressmeddelanden-2014/Naturvardsverket-tar-over-Svenska-Marktaekedata/>. (Hämtad 2017-08-24)

8. SCB, *Tätorter referensår 2015*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/regional-statistik-och-kartor/geodata/oppna-geodata/tatorter/>. (Hämtad 2017-08-24)

9. Enligt förordning (1998:1229) om statliga byggnadsminnen m.m.

10. Enligt 3 kap. 1 § kulturmiljölagen (KML).

11. Enligt 4 kap. 2–3 §§ KML.

12. Enligt 2 kap. 1 § KML.

13. <http://www.bebyggelseregistret.raa.se/bbr2/sok/search.raa>. (Hämtad 2017-08-24)

14. <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>. (Hämtad 2017-08-24)

15. Skydd av områden såsom natur- och kulturresevat enligt 7 kap. MB.

3 Kulturmiljövårdens riksintressen – en bakgrund

Det finns för närvarande över 1500¹⁶ miljöer i landet som har bedömts vara av riksintresse för kulturmiljövården. Här följer en redogörelse av vad riksintressen är för något, de roller och ansvar som finns för olika frågor kopplade till riksintressen samt vilken information som finns att tillgå.

3.1 Områden av riksintresse

Kulturmiljövårdens riksintresseområden ska tillsammans ge en bred bild av landets historia och kulturhistoriska utveckling, med de regionala variationer och särdrag som varit betydelsefulla för denna utveckling. De varierar såväl till storlek som till det kulturhistoriska innehållet och kan omfatta allt från små miljöer som speglar en speciell historisk epok till större landskapsavsnitt som präglats av en lång tids utveckling.¹⁷

De utpekade miljöerna är Riksantikvarieämbetets bedömning av vad som är av riksintresse för kulturmiljövården och är ett anspråk på den fysiska miljön. Inom de områden som har pekats ut som kulturhistoriskt värdefulla miljöer får inga ingrepp eller åtgärder utföras som påtagligt kan skada de värden som finns. Det är först i samband med en förändrad mark- och vattenanvändning som riksintresseanspråket kan prövas juridiskt.¹⁸

3.2 Olika myndigheters ansvar

Boverket är den myndighet som enligt hushållningsbestämmelserna¹⁹ samordnar de centrala verkens arbete med riksintressen och som ansvarar för en allmän uppsikt över hushållningen med mark- och vattenområden.

Riksantikvarieämbetet ansvarar för att beskriva de värden som riksintresseanspråken grundar sig på och ska, efter samråd med Boverket, andra berörda riksintressemyndigheter och länsstyrelser, lämna uppgifter om nya eller reviderade riksintressen för kulturmiljövården till länsstyrelsen.²⁰ Myndigheten ansvarar även för uppsikten över hushållningen med kulturmiljöer i landet.²¹ Det innebär bland annat att Riksantikvarieämbetet ska granska och följa upp länsstyrelsernas, kommunernas och andra beslu-

---

16. Enligt Riksantikvarieämbetets sammanställning av riksintressebeskrivningar i april 2017 är det 1 526 stycken miljöer som är av riksintresse för kulturmiljövården.

17. Boverket 2014, PBL kunskapsbanken – *Riksintressen för kulturmiljövården*, <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/kulturvarden-i-miljobalken/hushallning-med-mark-och-vatten/riksintressen-for-kulturmiljovarden/>. (Hämtad 2017-04-18)

18. 3 kap. 6 §. MB.

19. Förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden, 1a §.

20. Förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden, 2 §.

21. Förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden, 1a §.

tande aktörers tillämpning av riksintressena inom Riksantikvarieämbetets verksamhetsområde.²² Detta förutsätter en nationell överblick över riksintresseanspråken genom att ha kännedom om urvalet av områden (antal, omfattning, landskapstyper, kulturhistoriska utvecklingsskeenden m.m.).

Länsstyrelsen har det regionala uppsiktsansvaret över utpekade riksintressen och ska verka för att riksintressen tillgodoses i planeringen och prövningen av en ny eller förändrad mark- och vattenanvändning. Länsstyrelsen ska förmedla de underlag som Riksantikvarieämbetet upprättar om riksintressena till kommuner och andra berörda. I många fall kan länsstyrelsen behöva ta fram förtydligande underlag exempelvis inför en planeringsprocess eller ett beslut som berör riksintresseanspråket. Länsstyrelsen kan även föreslå nya riksintressen eller ändringar av befintliga riksintresseanspråk, vilka kan tas fram i dialog med kommunen eller länsstyrelsens tillsyns- eller uppsiktsarbete.²³

Kommunen ska i sin tur redovisa i översiktsplanen hur de avser att tillgodose riksintressena. Översiktsplanen är kommunens verktyg för att precisera och ta ställning till riksintressen och allmänna intressen genom att ge vägledning för hur mark- och vattenområden ska användas.

3.3 Ett rikt och varierat urval av kulturmiljöer

Riksintressena har sin bakgrund i den fysiska riksplaneringen på 1970-talet och behovet av en övergripande statlig långtidsplanering av mark- och naturresurser. Den ekonomiska utvecklingen hade tillsammans med specialisering, större driftsenheter inom industrin och växande service-näringslivet skapat en strukturomvandling inom näringslivet. Strukturomvandlingen innebar att vissa bygder avfolkades i större utsträckning medan större och medelstora tätorter växte. Den statliga planeringen var tänkt att styra förloppet i denna urbaniseringsprocess samtidigt som förutsättningar skapades för en jämnare fördelning av ekonomisk tillväxt och välfärd över hela landet. Genom att peka ut och skydda värdefulla kulturmiljöer som riksintressen ville staten få möjlighet att företräda bevarande av kollektiva nyttigheter som inte kom till uttryck i pengar.²⁴

Förarbetena till såväl den fysiska riksplaneringen som till naturresurslagen uttryckte en önskan om att de utvalda kulturmiljöerna skulle ge människor en möjlighet att följa landets odlings- och bebyggelsehistoria för att öka förståelsen av den utveckling som lett fram till det samhälle

---

22. Det innebär även att Riksantikvarieämbetet ska följa utvecklingen av de kulturmiljöer som omfattas av hushållningsbestämmelsen.

23. Bl.a. ska kommunerna enligt 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900) i översiktsplanerna tala om hur riksintressena ska tillgodoses. Översiktsplanen ger vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

24. SOU 1971:75, *Hushållning med mark och vatten – inventeringar, planöverväganden om vissa naturresurser, former för fortlöpande fysisk riksplanering, lagstiftning*, s. 21 ff.

vi har idag. Genom de bevarade kulturmiljöerna skulle det vara möjligt att åskådliggöra spåren efter olika utvecklingsfaser i människors markutnyttjande, näringsfång, sociala strukturer, bebyggelsehistoria och deras regionala särdrag.²⁵ Även mer svårgripbara kulturhistoriska värden med betydelsefulla sociala aspekter efterfrågades, något som krävde en stor bredd och variation av kulturmiljöer.²⁶ Redan i betänkandet från 1971 konstaterades dock att urvalet av utpekade miljöer successivt behövde ses över och revideras kontinuerligt och i takt med att värderingar över vad som är skyddsvärt förändras över tid.²⁷

Riksantikvarieämbetet gjorde det första urvalet av kulturmiljöer på 1970-talet.²⁸ Några omfattande förändringar av urvalet har inte skett sedan 1987, men justeringar och kompletteringar har skett och sker löpande. Bland nytillskotten kan nämnas exempelvis riksintressen som innehåller industrialismens anläggningar och samhällen samt miljonprogrammets bostadsområden.²⁹ I kapitel 5 redovisas statistik med bäring på riksintressenas kulturhistoriska innehåll.

---

25. SOU 1971:75, *Hushållning med mark och vatten – inventeringar, planöverväganden om vissa naturresurser, former för fortlöpande fysisk riksplanering, lagstiftning*, s. 21 ff.

26. Prop. 1985/86:3, *Med förslag till lag om hushållning med naturresurser m.m.* s. 67.

27. SOU 1971:75, *Hushållning med mark och vatten*, s. 175.

28. Riksantikvarieämbetet 1972, *Miljöer och större områden av betydelse för kulturminnesvården. Beskrivning till kartredovisning sammanställd av Riksantikvarieämbetet*, s. 12 ff. Urvalet gjordes med hjälp av länsstyrelser, vetenskapliga institutioner och läns museer. Som ett stöd för urvalet fanns bl.a. det centrala register som fanns för fornlämningar. Däremot saknades något liknande register för monument och miljöer från historisk tid, vilket till viss del kom att påverka urvalet.

29. Boverket 2014, PBL kunskapsbanken – *Riksintressen för kulturmiljövården*, <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/kulturvarden-i-miljobalken/hushallning-med-mark-och-vatten/riksintressen-for-kulturmiljovarden/>. (Hämtad 2017-04-18)

4 Antal riksintressen och arealer

I detta kapitel presenteras statistik över antalet riksintressen för kulturmiljövärden och hur stora arealer som de sträcker sig över. Statistiken bygger på Riksantikvarieämbetets olika beslut om kulturmiljövärdens riksintressen och på länsstyrelsernas geografiska information om riksintressen.

4.1 Riksintressebeskrivningar och geografiska avgränsningar

Riksantikvarieämbetet har ansvaret att beskriva de värden som ligger till grund för utpekandet av kulturmiljövärdens riksintressen. För varje riksintresse finns därför en beskrivning som i korthet anger och motiverar dessa värden. De objekt, strukturer, egenskaper och samband som gör den riksintressanta historien läsbar i landskapet, det vill säga de uttryck för riksintresset som inte påtagligt får skadas, finns också kort beskrivna i riksintressebeskrivningen.³⁰ Beskrivningarna syftar till att underlätta för olika aktörer att ta hand om riksintressenas värden i samband med planering av olika åtgärder och vid prövning av ärenden som rör exempelvis en förändrad markanvändning. I många fall har länsstyrelsen tagit fram förtydligande underlag till kulturmiljövärdens riksintressen. Dessa så kallade fördjupade riksintressebeskrivningar ingår dock inte denna genomgång.

Till varje riksintresse hör även en geografisk avgränsning som ska ses som en precisering av riksintresset. Avgränsningen ska omfatta de fysiska uttryck som gör den riksintressanta berättelsen läsbar i landskapet. Syftet är främst att signalera förekomsten av riksintressanta kulturmiljöer och vara vägledande för bedömningen av olika åtgärders lokalisering.³¹

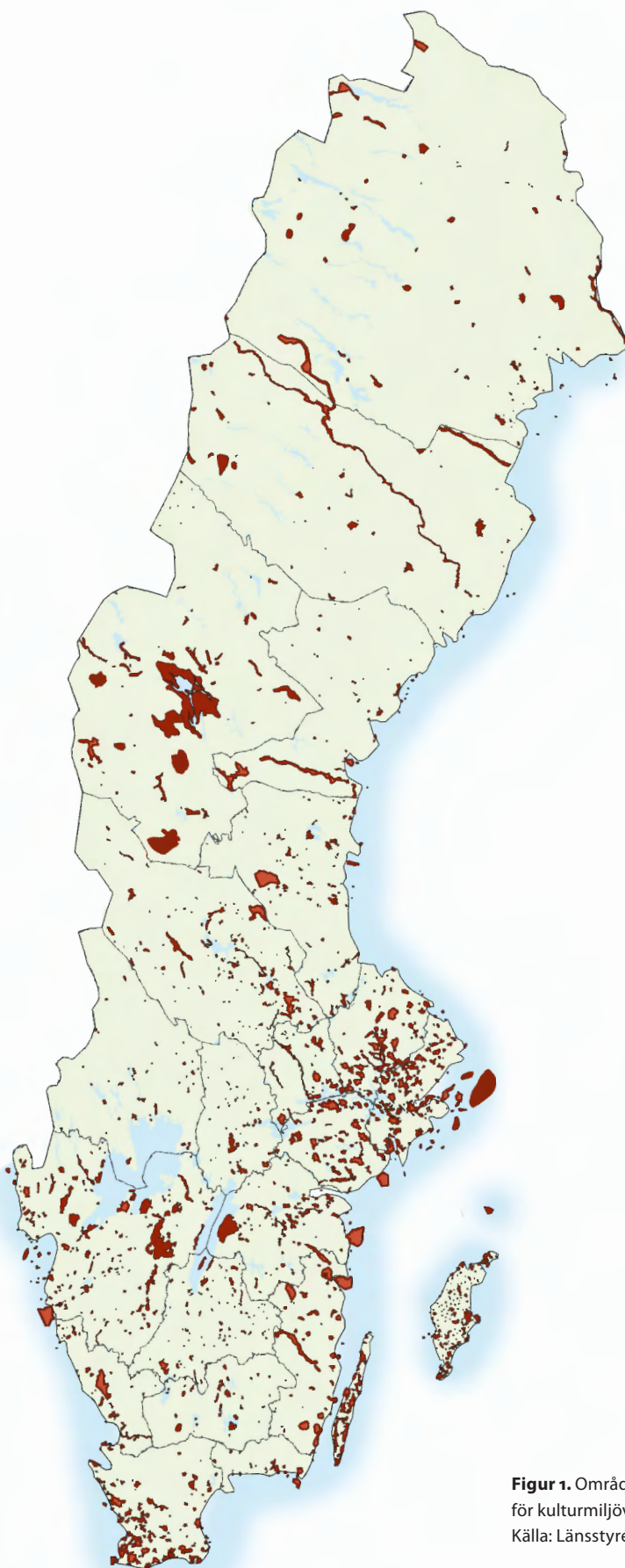
I denna rapport utgår beräkning av antal riksintressen för kulturmiljövärden primärt ifrån antalet riksintressebeskrivningar.³² Kompletterande uppgifter finns även om antalet geografiska avgränsningar.

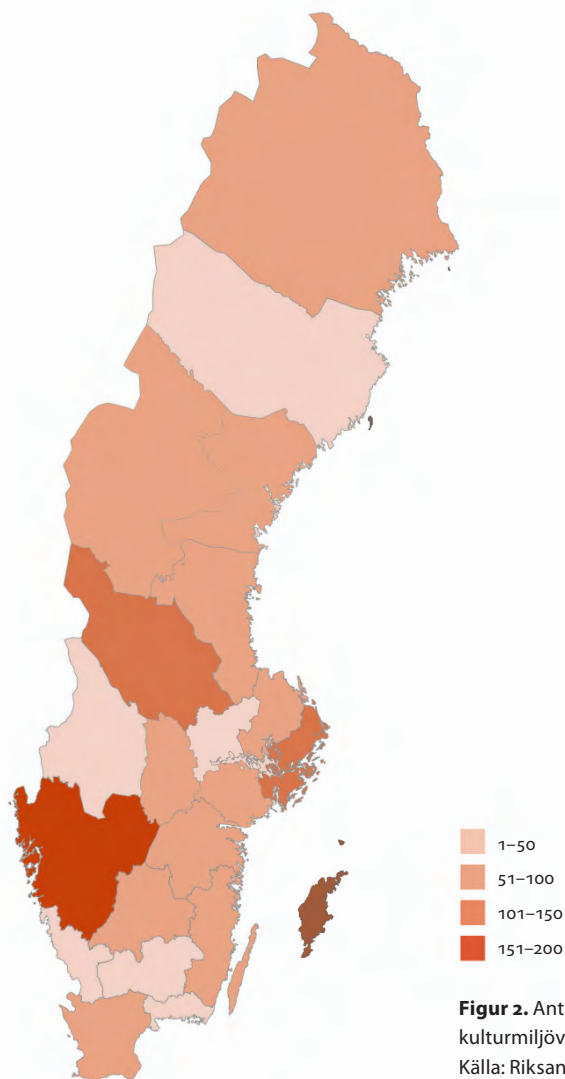
30. Boverket 2014, PBL kunskapsbanken – Riksintressen för kulturmiljövärden, <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/kulturvarden-i-miljobalken/hushallning-med-mark-och-vatten/riksintressen-for-kulturmiljovarden/>. (Hämtad 2017-04-18)

31. Riksantikvarieämbetet 2014, *Kulturmiljövärdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, Handbok 2014-06-23*, s. 79–80.

32. Antalet riksintressebeskrivningar är inte direkt kopplade till antalet geografiskt avgränsade områden det vill säga det råder inte något 1:1 förhållande mellan beskrivning och geografiskt avgränsat område. Antalet riksintressen kan därför beräknas på två sätt – utifrån antalet riksintressebeskrivningar eller geografiska områden.

Figur 1. Områden som är av riksintresse för kulturmiljövården.
Källa: Länsstyrelsernas GeodataKatalog.

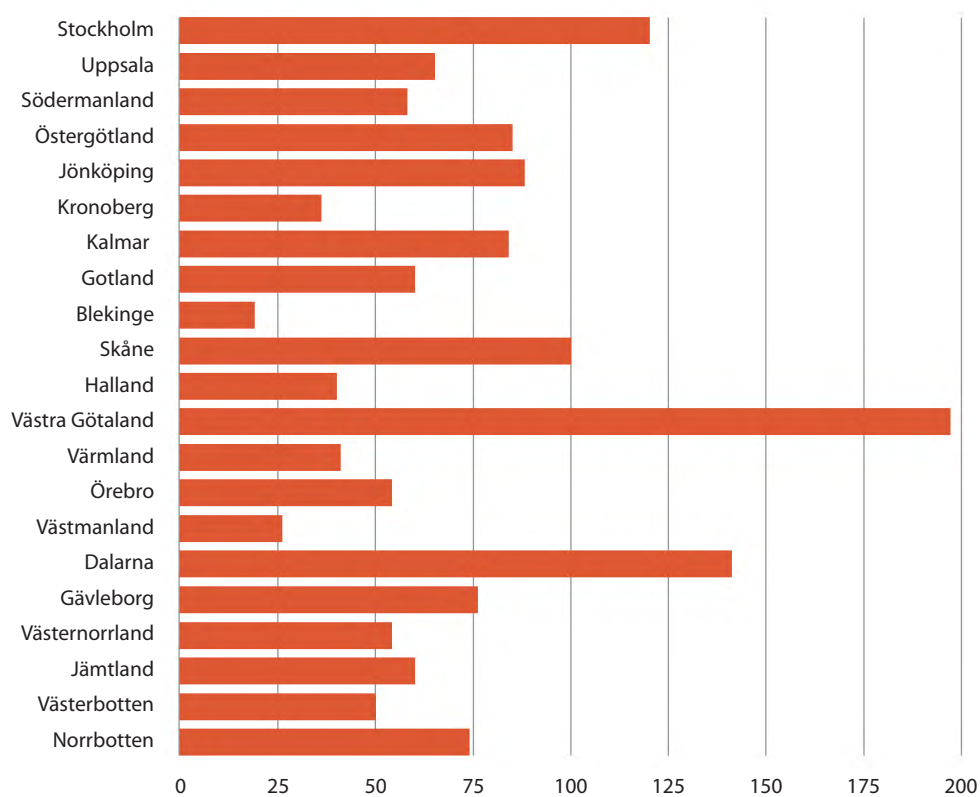

Figur 2. Antalet riksintressen för kulturmiljövården per län
Källa: Riksantikvarieämbetet.

4.2 Antal riksintressen – tillvägagångssätt

Sammanställningen av antalet riksintressen för kulturmiljövården utgår i denna rapport ifrån framtagna riksintressebeskrivningar och följande:

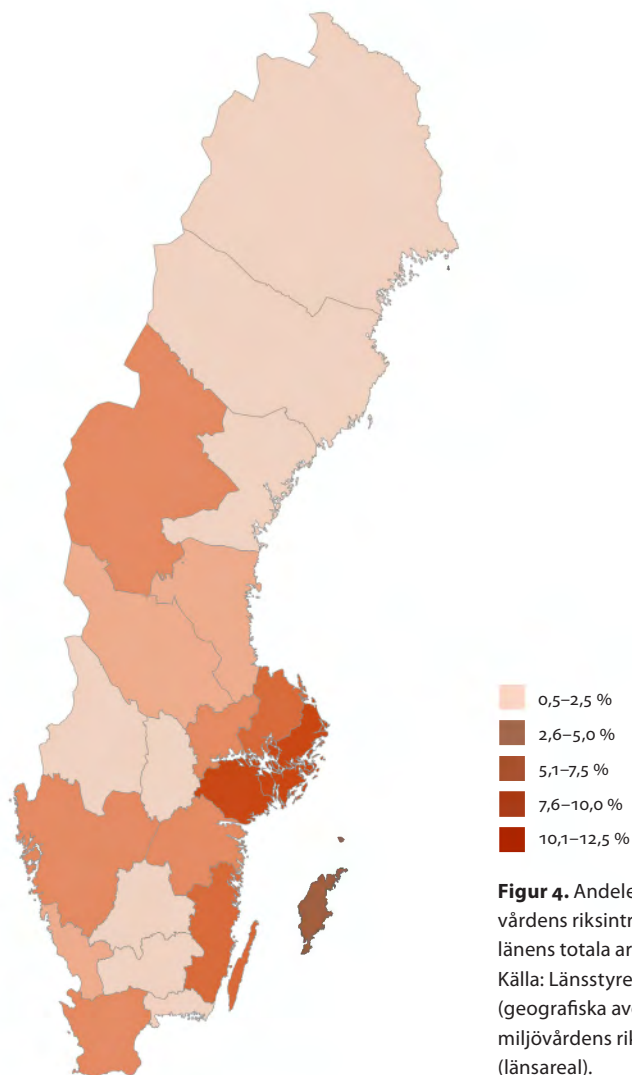
- Riksintressen som berör mer än ett län räknas endast en gång i ett av de berörda länen.
- Riksintressen som berör flera kommuner räknas endast en gång i en av de berörda kommunerna.
- Riksintressen som består av flera delområden och har samma beskrivning av vad som motiverar ett utpekande av ett riksintresse räknas som ett riksintresse.
- Riksintressen som består av flera delområden och har olika beskrivning av vad som motiverar ett utpekande av ett riksintresse räknas som flera riksintressen.

Figur 3. Detaljerad redovisning av antal riksintressen för kulturmiljövården per län.
Källa: Riksantikvarieämbetet.

En beräkning utifrån ovanstående utgångspunkter leder till att det för närvarande finns 1 526 stycken riksintressen för kulturmiljövården i landet (se figur 1). Beräkningen visar även att antalet riksintressen per län varierar mellan 19 och 197 stycken (se figur 2 och figur 3).

Figur 2 och 3 visar variationen av antalet riksintressen per län, varav figur 3 ger en mer detaljerad redovisning. Redovisning av exakta antalet riksintressen per län återfinns i bilaga 1. Västra Götalands län är det län som har flest riksintresseanspråk (197 stycken). Detta beror på 1998 års länssammanslagning av Göteborgs- och Bohuslän, Älvsborgs län och Skaraborgs län. Det län som har minst antal områden som är av riksintresse för kulturmiljövården är Blekinge län (19 stycken). Blekinge län är ytmässigt ett litet län vilket är en förklaring till att länet har färre riksintresseanspråk jämfört med län som ytmässigt är större. En annan förklaring till vad som kan ligga bakom variationen är olikheter i utformningen av riksintresseunderlag och om riksintressen beskrivs som ett sammanhängande område eller som flera olika delområden. Ett exempel här är Dalarnas län med

Figur 4. Andelen som kulturmiljövårdens riksintresseareal utgör av länens totala areal (land och vatten). Källa: Länsstyrelsernas GeodataKatalog (geografiska avgränsningar för kulturmiljövårdens riksintressen) och SCB (länsareal).

riksintressen som består av byar med tillhörande fåbodemiljöer och med separata riksintressebeskrivningar. De har i denna sammanställning räknats som flera riksintressen, även om de kan ha en samhörighet, vilket påverkar totala antalet för länet (se även 4.3 Riksintressearealer).

4.3 Riksintressearealer

Av texten ovan framgår att det till kulturmiljövårdens riksintressebeskrivningar även hör geografiska avgränsningar. Via Länsstyrelsens GeodataKatalog³³ går det att få fram uppgifter om antalet geografiska avgränsningar (ytor) som finns registrerade i landet och hur stora arealer de

33. <https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/>. (Hämtad 2017-06-22)

sträcker sig över. Totalt finns närmare 1700³⁴ geografiska områden registrerade (se figur 1).

Kulturmiljövårdens riksintressen omfattar cirka 2,1 miljoner hektar³⁵ vilket motsvarar cirka fyra procent av rikets totalareal (land och vatten) på närmare 53 miljoner hektar. Denna siffra kan jämföras med andra riksintressearealer. För områden som enligt MB³⁶ bedömts vara av riksintresse av olika ändamål varierar anspråken mellan 0,1 promille (riksintresse för kärnavfall) av rikets areal till 21 procent (riksintresse för friluftsliv).

Andelen som arealen för kulturmiljövårdens riksintressen utgör av den totala länsarealen (se figur 4) varierar från 0,6 procent (Värmlands län) till 11,6 procent (Stockholms län). Faktorer som påverkar denna variation mellan länen handlar om mängden riksintressen som har pekats ut inom länet och hur de geografiska avgränsningarna har gjorts för de olika riksintressena.

Snittarealen per riksintresse, varierar från 316–6 412 hektar. För en mer detaljerad redovisning av riksintressearealer i de olika länen se bilaga 2.

---

34. 1 698 stycken geografiska ytor var registrerade i Länsstyrelsernas GeodataKatalog 2017-04-10.

35. Totalareal riksintresse för kulturmiljövården var 2 166 412 ha i april 2017.

36. Enligt 3 kap. 5–9 §§ MB gäller detta mark- och vattenområden som är av betydelse för rennärings-, yrkesfiske eller vattenbruk, även områden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden, kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet. Vidare också områden som innehåller värdefulla ämnen eller material, är särskilt lämpliga för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning, avfallshantering eller har betydelse för totalförsvaret.

5 Reviderade beskrivningar och avgränsningar

Detta kapitel presenterar uppgifter om i vilken omfattning som riksintressebeskrivningar och geografiska avgränsningar har reviderats de senaste åren. Uppgifterna bygger på Riksantikvarieämbetets olika beslut om kulturmiljövårdens riksintressen.³⁷

5.1 Länsstyrelsernas pågående revideringar

Riksantikvarieämbetet tog 2014 fram en handbok³⁸ som syftade till att utgöra ett stöd för länsstyrelserna i deras arbete med kulturmiljövårdens riksintressen.³⁹ Sedan dess har länsstyrelsernas aktiviteter med att se över och revidera riksintressena ökat. Merparten⁴⁰ av länsstyrelserna planerar för, arbetar eller har arbetat fram förslag till reviderade riksintressebeskrivningar och geografiska avgränsningar.

Länsstyrelserna har kommit olika långt i arbetet. Ett par länsstyrelser⁴¹ har redan sett över stora delar av kulturmiljövårdens riksintressen i länet och de reviderade beskrivningar som tagits fram har även beretts med och beslutats av Riksantikvarieämbetet. Tre länsstyrelser⁴² har också sett över stora delar av länets riksintressebestånd, men inväntar ännu beslut från Riksantikvarieämbetet. Ett par län⁴³ har fokuserat sitt arbete på att ta fram fördjupade kunskapsunderlag för kulturmiljövårdens riksintressen. Därutöver redovisar flera länsstyrelser att de har påbörjat eller planerar för ett långsiktigt arbete med att se över riksintressena i länet.

Länsstyrelsernas översyner med efterföljande revideringar innebär att den statistik och de uppgifter som presenteras i innevarande rapport kommer att förändras allt eftersom Riksantikvarieämbetet fattar beslut om nya beskrivningar och avgränsningar.

---

37. Länsstyrelsernas egna mindre justeringar av den geografiska avgränsningen ingår därmed inte i denna sammanställning.

38. Riksantikvarieämbetet 2014, *Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Handbok 2014-06-23*.

39. Enligt förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer, kan anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård användas till länsstyrelsernas arbete med att ta fram regionala och kommunala kunskapsunderlag. Anslaget har bland annat använts för länsstyrelsernas revidering av kulturmiljövårdens riksintressen.

40. Riksantikvarieämbetet har i en riktad fråga till länsstyrelserna bett om uppgifter om hur många riksintressen för kulturmiljövården som ses över. Av 19 svarande länsstyrelsen uppgav 17 att de i olika omfattning redan genomfört eller planerar för en översyn av länets riksintressen. Länsstyrelserna i Västra Götalands och Östergötlands län svarade inte på Riksantikvarieämbetets fråga.

41. Länsstyrelserna i Kalmar och Gävleborgs län.

42. Länsstyrelserna i Blekinge, Södermanlands och Västernorrlands län.

43. Länsstyrelserna i Kronobergs och Örebro län uppger att de främst arbetat med att ta fram fördjupade riksintressebeskrivningar.

5.2 Beskrivningar och avgränsningar som reviderats, tillkommit eller utgått

Vid en beräkning av antalet förändrade riksintressebeskrivningar och geografiska avgränsningar har befintliga uppgifter jämförts med åren 1996–1997. Dessa år används som jämförelseår då det under denna tid gjordes en större översyn av landets riksintressebeskrivningar och även vissa justeringar av geografiska avgränsningar.

Tre olika graderingar har valts för denna sammanställning:

- *Oförändrad* – varken riksintressebeskrivning eller geografisk avgränsning har reviderats sedan 1996–1997.
- *Reviderad* – riksintressebeskrivning och/eller geografisk avgränsningen har reviderats efter åren 1996–1997.
- *Tillkommit* – ett nytt område som är av riksintresse för kulturmiljövården har pekats ut efter åren 1996–1997. Merparten av kulturmiljövårdens riksintressen har kvar de riksintressebeskrivningar som togs fram under åren 1996–1997.

Närmare åtta procent (121 stycken) av landets riksintressen har helt eller delvis reviderats genom att de fått nya beskrivningar eller geografiska avgränsningar (se tabell 1 nedan). Sedan 1997 har fem nya riksintressen för kulturmiljövården pekats ut.⁴⁴ Ett av dessa riksintresseområden beslutades år 1999 och de övriga beslutades under åren 2011–2014.

Den här sammanställningen redovisar endast i vilken omfattning befintliga underlag har reviderats och inte i vilken omfattning anspråken som sådana är aktuella. Det är först vid planering eller beslut inför en ny eller förändrad markanvändning som anspråket prövas. Att ta fram en sådan statistik har inte inrymts i detta arbete.

	Oförändrad	Reviderad	Tillkommit	Utgått
Antal riksintressen	1 399	121	5	25

Tabell 1. Sammanställning av antal förändrade riksintressebeskrivningar och geografiska avgränsningar. Källa: Riksantikvarieämbetet.

44. De utpekade riksintressena är Tinnerö odlingslandskap i Östergötlands län, Sättra stadsdel i Gävleborgs län, Ängsfruktsodlingsområdet kring Södra Åsnen i Kronobergs län, Norrvikens trädgårdar i Skåne län, Hohults by i Kronobergs län.

5.3 Områden som inte längre pekas ut som riksintressanta

Av de områden som fanns med i sammanställningar från åren 1996–1997 pekas 25 områden inte längre ut som riksintressanta för kulturmiljövården. Skälen till detta är exempelvis att värden saknas som motiverar ett riksintresse eller att flera riksintresseområden har slagits samman till ett större sammanhängande område.

Den största andelen av riksintressen som utgått står Kalmar län för. Länet gör sedan 2013 och framåt en översyn av länets riksintressen för kulturmiljövården, vilket hittills har lett till att 15 riksintresseområden har utgått.

6 En mångfald av kulturmiljöer

I detta kapitel presenteras det kulturhistoriska innehållet inom de områden som pekats ut som riksintressanta för kulturmiljövården. Redovisningen bygger på de beskrivningar som finns för varje riksintresse och som beskriver de värden som riksintresseanspråken grundar sig på.

6.1 Landskaps- och miljötyper i de utpekade riksintressena

För att skydda värdefulla kulturmiljöer i samband med 1970-talets fysiska riksplanering pekade Riksantikvarieämbetet ut 1866 kulturmiljöer. Av dessa bedömdes 831 områden vara riksintressanta medan övriga 1035 bedömdes vara viktiga ur ett regionalt perspektiv. För samtliga miljöer som pekades ut gjordes en kortfattad beskrivning av områdets viktigaste egenskaper ur ett kulturmiljöperspektiv.⁴⁵

Inför införandet av naturresurslagen 1987 sågs urvalet över. Nya områden tillkom, exempelvis institutionsmiljöer och villastäder, medan andra togs bort, däribland flertalet fornlämningsmiljöer.⁴⁶ Dagens urval består till stora delar av urvalet som gjordes 1987 och det finns drygt 1500 miljöer utpekade som riksintressanta för kulturmiljövården, se kapitel 3.

Kulturmiljöerna varierar till såväl kulturhistoriskt innehåll som storlek. De kan omfatta allt från små bebyggelsemiljöer som speglar en kort tid och specifik del av landets historia till vidsträckta landskapsavsnitt som har formats av en lång tids utveckling. Flera av de utpekade miljöerna synliggör även sociala maktstrukturer som funnits genom historien. Här finns exempelvis landskap som genomgått säteribildning och som innehåller såväl slott som torpbebyggelse. Ett annat exempel är gruvmiljöer där både bergsmansgården och arbetarbostäderna finns bevarade inom samma riksintresse.

I syfte att undersöka om urvalet av riksintressen har förändrats över åren har en jämförelse gjorts mellan de riksintressebeskrivningar (se kapitel 4.1) som låg till grund för de riksintressanta områdena 1971 och de beskrivningar som är aktuella för dagens riksintressen. För denna jämförelse har texter använts i riksintressebeskrivningen som anger och motiverar de värden som som legat till grund för utpekandet tillsammans med de texter

---

45. Riksantikvarieämbetet 1972, *Miljöer och större områden av betydelse för kulturminnesvården. Beskrivning till kartredovisning sammanställd av Riksantikvarieämbetet.*

46. Riksantikvarieämbetet 1985, *Översyn av riksintresse för kulturmiljövården – Allmänna råd*, s. 1–2.

som beskriver hur dessa värden fysiskt uttrycks i landskapet.⁴⁷ Texterna har delats upp efter olika miljö- och landskapstyper för att möjliggöra statistisk bearbetning.⁴⁸ Indelningen är förhållandevis grov, men är tänkt att ge en överblick kring spridning och frekvens av de kulturmiljöer riksintressena representerar. En mer fullständig redovisning av vilka landskaps- och miljötyper som riksintressena har delats upp i återfinns i bilaga 3.

Inom ett och samma riksintresse ryms ofta flera olika landskaps- och miljötyper. I genomsnitt innehåller varje riksintresse tre olika typer. Det kan exempelvis vara en miljö som brukats kontinuerligt sen järnåldern och som innehåller fornlämningar, odlingslandskap, byar, sockencentra och kyrkomiljöer. Landskaps- och miljötyper från hela riksintressebeskrivningen visar alltså på en större variation än vad som framkommer via motivtexterna.⁴⁹

Figur 5 nedan visar att andelen riksintressen som innehåller fornlämningsmiljöer har minskat något sedan 1971 (från 52 procent till 44 procent). Andelen riksintressen med exempelvis kyrkomiljöer, slott och herrgårdar, fiske och stadsmiljö är ungefär samma idag som 1971. Däremot har andelen riksintressen som innehåller bland annat tätort, odlingslandskap, torp och gårdar, industri och institutioner ökat i det aktuella urvalet.

Andelen riksintressen som innehåller skogsbygd eller skogsbruk är förhållandevis liten. Detta trots att skog är det vanligaste markslaget inom riksintressena, se kapitel 7.1. Det beror på att få riksintressebeskrivningar innehåller explicita formuleringar om skogliga miljöer eller skogsbruk, som exempelvis flottningsleder eller kolmilor. Ofta ingår miljöer med skog inom andra landskaps- och miljötyper, exempelvis kan skogliga miljöer inrymmas inom odlingslandskap eller industrimiljöer. I dessa fall har inte skogen omnämnts i riksintressebeskrivningarna trots att skogen ofta varit en förutsättning för dessa kulturmiljöers utveckling.

Sett ur ett regionalt perspektiv finns såväl skillnader som likheter mellan länen. I bilaga 4 presenteras en fullständig redovisning av riksintressenas landskaps- och miljötyper uppdelat per län. Gotland är det län som har störst andel fornlämningsmiljöer inom sina riksintressen (78 procent eller 47 av sammanlagt 60 riksintressen i länet). Det är inte särskilt uppseendeväckande eftersom Gotlands län är fornlämningsstätt i förhållande till sin yta.⁵⁰ Uppgiften kan jämföras med Gävleborgs län där en fjärdedel (eller 19 av länets 76 riksintressen) innehåller fornlämningar.

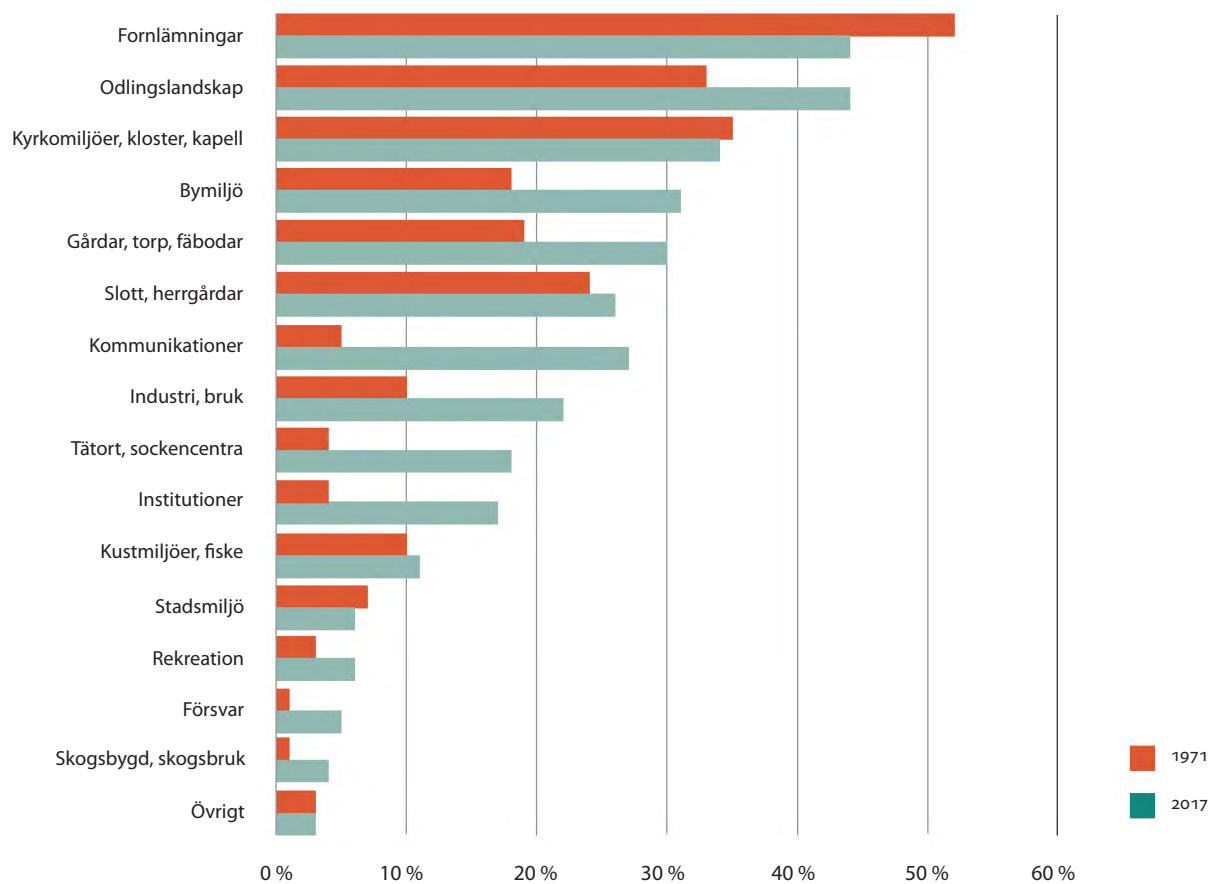
47. Riksantikvarieämbetet 2014, *Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Handbok 2014-06-23*, s. 71.

48. Riksantikvarieämbetet 1996, *Landskaps- och miljötyper, En ordlista till riksintresseöversynen*.

49. Däremot ingår inte de miljöer som finns redovisade i riksintressebeskrivningarna som; "I området ingår även", då de inte har legat till grund för motiv och utpekande.

50. Myndigheten för kulturanalys, *Kulturmiljöstatistik, Kulturfakta 2016:2*, s. 18 f.

Figur 5. Fördelning av landskaps- och miljötyper inom landets samtliga riksintressen för kulturmiljövården enligt riksintressebeskrivningar från 1971 (N=831) respektive 2017 (N=1 526). Ett riksintresse kan innehålla flera landskaps- och miljötyper. I genomsnitt innehåller varje riksintresse tre olika typer. Källa: Riksantikvarieämbetet.

Den ovan beskrivna datan har även jämförts med antal riksintressen per län. Kronobergs län har högst representation av odlingslandskap inom sina riksintressen (72 procent eller 26 av 36 riksintressen) medan andelen riksintressen som innehåller försvarsmiljöer är störst i Blekinge län (33 procent eller sex riksintressen av 19 totalt). Störst andel industrier och bruk inom sina riksintressemiljöer har Västmanlands län (10 av 24 riksintressen⁵¹).

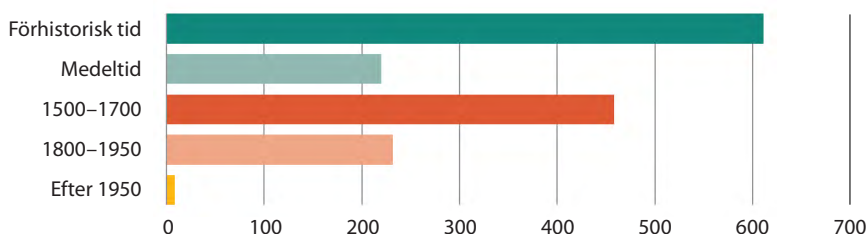
51. Två stycken riksintressen har i denna sammanställning inte räknats med i Västmanlands län, utan ingår i summan för Uppsala respektive Örebro län. Antalet riksintressen för kulturmiljövården är därmed 24 i stället för 26 stycken.

6.2 Riksintressenas variation och tidsdjup

Områden av riksintresse för kulturmiljövården har på ett varierande sätt präglats av en eller flera verksamheter och under olika tidsperioder. Vissa riksintressebeskrivningar lyfter fram värden och fysiska uttryck som är knutna till en avgränsad tidsperiod och för en avgränsad verksamhet på platsen. Andra beskrivningar lyfter fram värden och fysiska uttryck från verksamheter med en lång kontinuitet på platsen och som präglat såväl landskap som bebyggelse.

För att åskådliggöra skillnader i kulturmiljöernas tidsdjup har samtliga riksintressen grupperats efter det tidigaste tidsskikt (eller historiska epok) som finns uttryckt i riksintressebeskrivningen. Det innebär även att den första verksamhet eller aktivitet som utvecklats inom riksintresset har varit styrande för grupperingen (se figur 6).

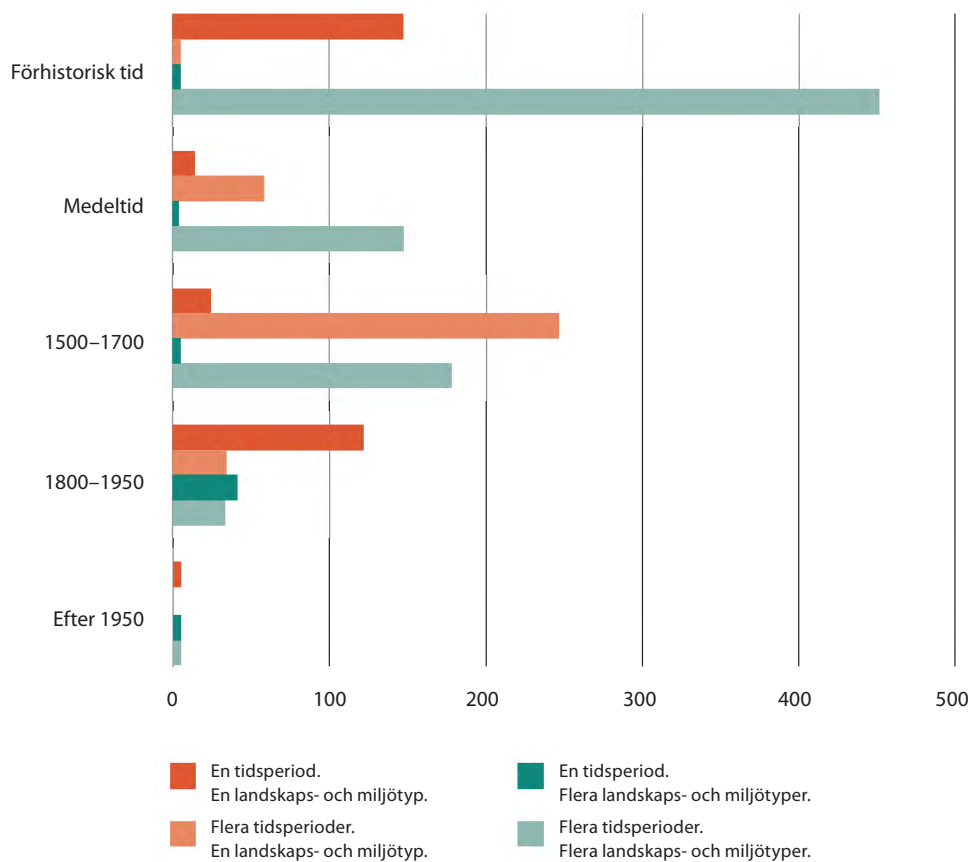
Två av fem riksintressebeskrivningar anger kulturmiljöer som utvecklats under förhistorisk tid (611 av totalt 1526 riksintressen innehåller miljöer som i sin tidigaste form tillkom under denna period). Samtidigt är riksintressemiljöer som utvecklats under medeltid (14 procent) eller efter år 1800 (16 procent) mindre representerade sett till det totala antalet.

Figur 6. Sammanställning av tidsdjup inom kulturmiljövårdens riksintressen 2017 (N=1 526).
Källa: Riksantikvarieämbetet.

För att åskådliggöra den variation som finns mellan olika riksintressen avseende såväl innehåll, det vill säga olika typer av verksamheter eller landskaps- och miljötyper, som det tidsdjup kulturmiljöerna representerar, har en gruppering gjorts enligt följande (se figur 7):

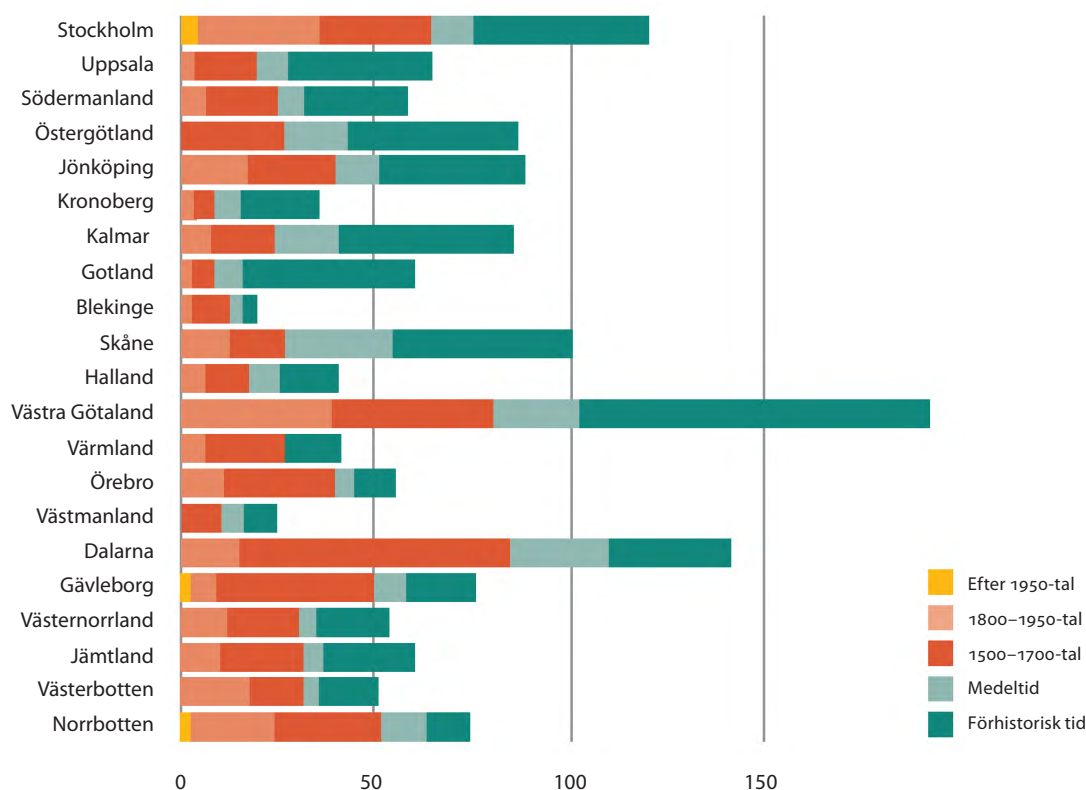
- *En tidsperiod/ En landskaps- och miljötyp* – Miljöer som präglats under en avgränsad tidsperiod med en avgränsad verksamhet eller aktivitet.
- *Flera tidsperioder/En landskaps- och miljötyp* – Miljöer som präglats under en lång historisk kontinuitet men som enbart innehåller en avgränsad verksamhet eller aktivitet.

Figur 7. Sammanställning av tidsdjup inom kulturmiljövårdens riksintressen 2017 och om riksintresset innehåller en eller flera landskaps- och miljötyper (N=1 526).
Källa: Riksantikvarieämbetet.

- *En tidsperiod/Flera landskaps- och miljötyper* – Miljöer som präglats under en avgränsad tidsperiod med flera karaktärsskapande verksamheter eller aktiviteter.
- *Flera tidsperioder/ Flera landskaps- och miljötyper* – Miljöer som haft en lång historisk kontinuitet med flera karaktärsskapande verksamheter eller aktiviteter.

Nästan en tredjedel (452 av 1 526) av landets samtliga riksintressen innehåller spår efter flera olika verksamheter (flera landskaps- och miljötyper finns redovisade i riksintressebeskrivningen) vilka sträcker sig från förhistorisk tid och framåt. Exempelvis finns i denna grupp flertalet kontinuerligt brukade odlingslandskap eller bosättningsmiljöer från sten-, brons- och järnålder fram till våra dagar. Många av dessa miljöer är belägna i

Figur 8. Länsvis sammanställning av tidsdjup inom landets samtliga riksintressen för kulturmiljövården 2017 (N=1 526). Källa: Riksantikvarieämbetet.

centralbygd och med tiden har andra verksamheter successivt tillkommit, som exempelvis skola, kyrka och prästgård.

Enligt riksintressebeskrivningarna har ett flertal kulturhistoriska miljöer tillkommit under 1500–1700-talet. Nästan en femtedel av riksintressena (291 av 1526 stycken) har utvecklats under denna period. Inom dessa riksintressen finns bland annat marker som koloniserats förhållandevis sent, exempelvis vissa torp- och fäbodsmiljöer. Betydligt färre riksintressen har i sina beskrivningar miljöer som tillkommit efter 1800. Här återfinns bland annat industri- och rekreationsmiljöer.

För att visa på riksintressenas tidsdjup ur ett regionalt perspektiv har en länsvis sammanställning gjorts av de olika miljöernas tidigaste tidsskikt för respektive riksintresse (se figur 8). Sammanställningen utgår ifrån den kulturmiljö som legat till grund för utpekandet enligt riksintressebeskrivningen och den verksamhet som utvecklades först inom respektive riksintresse. Exempelvis har närmare hälften av riksintressena i Västra Götalands län miljöer som utvecklades under förhistorisk tid (fornläm-

ningsmiljöer) medan spår från denna tid i riksintressena är mindre vanligt förekommande i exempelvis Dalarnas, Gävleborgs och Norrbottens län. Stockholms län är det län som valt ut flest miljöer vars värden utvecklats under senare tider. Drygt en fjärdedel av de tidigaste kulturhistoriska värden som beskrivs för länets riksintressen har utvecklats under 1800-talet eller senare (35 av 120). Här återfinns miljöer som exempelvis egnahemsmiljöer, industrier och sommarnöjen.

7 Markanvändning och skyddade kulturmiljöer

I detta avsnitt redovisas uppgifter om markanvändning respektive omfattning av skyddade kulturmiljöer inom riksintresseområdena. Uppgifterna om markanvändning är intressanta genom att en förändrad eller viss typ av markanvändning kan få en negativ påverkan på kulturmiljövårdens riksintressen. I vilken omfattning som skyddade kulturmiljöer (statliga byggnadsminnen, byggnadsminnen, kyrkor och fornlämningar) ligger inom dessa riksintresseytor är också av intresse. Dels för att de kan visa på en lång kontinuitet av områdets markanvändning, dels för att de visar på att området har utpekade skyddsvärda kulturmiljöer.

7.1 Markanvändning

Sveriges landyta uppgår totalt till omkring 41 miljoner hektar och skogsmarken dominerar med närmare 70 procent av ytan.⁵² En jämförelse mellan de ytor som pekats ut som riksintresse för kulturmiljövården och data över markanvändning visar att riksintressena innehåller mycket skogsmark (se figur 9).

Jämtlands län är det län som i särklass har mest skog sett till antal hektar inom sina riksintressen (drygt 350 000 hektar eller nästan 80 procent). Jämtlands län är även det län med störst antal hektar våtmark i sina riksintressen. När det gäller ”betesmark och åker” är det Västra Götalands län som har störst antal hektar (94 000 hektar) inom sina riksintressen. Störst areal riksintressen belägna på ”bebyggd mark” eller ”övrig bebyggd mark” har Stockholms län och Västra Götalands län (11 500 hektar respektive 9 300 hektar). Stockholms län är det län som har procentuellt störst yta bebyggd mark inom sina riksintressen (11 procent). I bilaga 5 redovisas en tabell med kompletta uppgifter för respektive län samt en beskrivning av markslagets indelning.

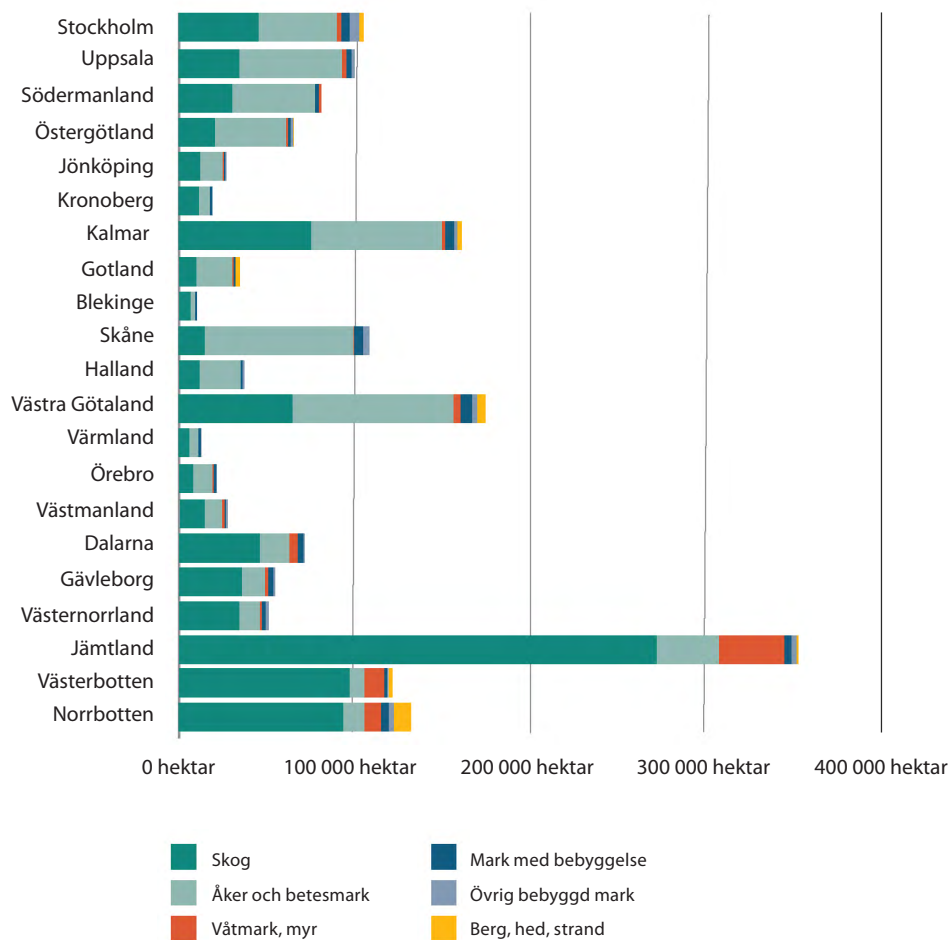
7.2 Riksintressen inom tätort

Kulturmiljövårdens riksintressen i tätorter riskerar att hamna i konflikt med andra allmänna intressen. Av det skälet har markanvändningen ”mark med bebyggelse” studerats närmare. Detta för att se hur stor andel

---

52. SCB 2013, *Markanvändningen i Sverige*, s. 32.

Figur 9. Länsvis redovisning av markanvändningen inom kulturmiljövårdens riksintressen 2017 (N=1 526). Källor: Länsstyrelsernas GeodataKatalog (riksintresseareal) och Naturvårdsverket (markanvändning).

av tätorters⁵³ totala landareal som kulturmiljövårdens riksintressen har anspråk på. Här har större tätorter med ett innevanarantal fler än 100 000 invånare studerats, vilket innebär totalt nio tätorter.

Uppsala är den tätort som har den största andelen riksintresseareal i förhållande till tätortsarealen (se tabell 2). Av tätortens totala areal omfattar 32 procent kulturmiljövårdens riksintresseanspråk. Efter Uppsala följer tätorterna Malmö (17 procent), Helsingborg (15 procent) och Stockholm

53. Tätorter är bebyggelsekoncentrationer med minst 200 invånare. Data som använts för denna rapport är de polygoner för landarealen som SCB avgränsar för tätorter och som de beräknar statistik för. <https://www.geodata.se/GeodataExplorer/GetMetaDataURL?url=http://www.geodata.se/geonetwork/srv/eng/csw?request=GetRecordById!!!service=CSW!!!version=2.0.2!!!elementSetName=full!!!id=f0f6cef8-41cd-4ebd-88e5-ea6c2ed7109e!!!outputSchema=csw:IsoRecord>. (Hämtad 2017-06-22).

Tätort med över 100 000 innevånare	Län	Antal invånare ¹	Totalareal (ha)	Riksintresseareal ² inom tätort (ha)	Andel av tätort (%)
Uppsala	Uppsala	149 245	4 374	1 420	32
Malmö	Skåne	301 706	7 706	1 314	17
Helsingborg	Skåne	104 250	3 957	579	15
Stockholm	Stockholm	1 515 017	41 401	5 858	14
Örebro	Örebro	115 765	5 064	293	6
Linköping	Östergötland	106 502	3 777	187	5
Göteborg	Västra Götaland	572 799	21 513	1 051	5
Västerås Söllentuna &	Västmanland	117 746	4 807	128	3
Upplands Väsby	Stockholm	139 606	4 546	41	1

¹ 2015.

² Här avses arealen för de områden som är av riksintresse för kulturmiljövården.

Tabell 2. Andel riksintresseareal i förhållande till tätortsareal för tätorter med fler än 100 000 innevånare. Källa: Länsstyrelsernas GeodataKatalog (riksintresseareal) och SCB (antal innevånare och tätorters totalareal 2015).

(14 procent). För övriga tätorter med fler än 100 000 innevånare (Örebro, Linköping, Göteborg, Västerås samt Söllentuna och Upplands Väsby) har kulturmiljövårdens riksintressen anspråk på 1–6 procent av tätortsarealen (se tabell 2).

7.3 Skyddade kulturmiljöer

Inom ett riksintresseområde finns det ofta andra utpekade eller skyddade kulturmiljöer. Det kan röra sig om kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer som skyddas som byggnadsminnen⁵⁴ eller statliga byggnadsminnen⁵⁵. Andra kulturmiljöer som omfattas av ett lagskydd är kyrkobyggnader⁵⁶ och fornlämningar⁵⁷. En analys har gjorts av i vilken omfattning dessa miljöer ligger inom de geografiska avgränsningarna för kulturmiljövårdens riksintressen (se tabell 3).

Drygt tre av fyra statliga byggnadsminnen⁵⁸ (199 av 263 stycken) ligger inom områden som har pekats ut som riksintressanta för kulturmiljövården. Likaså ligger en stor andel av de byggnadsminnen som kan tillhöra

54. Enligt 3 kap. 1 § KML.

55. Enligt förordning (1988:1229) om statliga byggnadsminnen m. m.

56. Enligt 4 kap. 2–3 §§ KML.

57. Enligt 2 kap. 1 § KML.

58. Uppgifter om de miljöer som har byggnadsminesförklarats av staten finns registrerade i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister (BeBR).

	Antal	Antal inom riksintresse	Andel inom riksintresse (%)
Statliga byggnadsminnen	263	199	76
Byggnadsminnen	2 209	1 502	68
Kyrkor	3 088	1 115	36
Fornlämningar	286 664 ¹	64 052	22
Övriga kulturhistoriska lämningar	355 272	49 396	14

¹ Enligt Riksantikvarieämbetets statistik från den 13 december 2016.

Tabell 3. Antalet lagskyddade byggnader, kyrkor, fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar som ligger inom områden som är utpekade som riksintressanta för kulturmiljövården. Källa: Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsernas GeodataKatalog (geografiska avgränsningar kulturmiljövårdens riksintressen).

exempelvis privatpersoner, kommuner eller stiftelser (68 procent eller 1 504 av 2 209 stycken)⁵⁹ inom dessa områden. Den höga andelen av skyddade byggnader inom riksintressena är inte förvånande. Byggnaderna har valts ut eftersom de, i likhet med riksintressena, har höga kulturhistoriska värden som ibland sammanfaller med kulturmiljövården riksintressen.⁶⁰

För byggnadsminnena (som inte ägs av staten) är det bostadsbebyggelse som dominerar inom riksintresseområdena följt av offentlig bebyggelse samt handel, hantverk och industri (se figur 10). När det gäller de statliga byggnadsminnena är offentlig bebyggelse den mest dominerande gruppen byggnader belägna inom områden som är av riksintresse för kulturmiljövården.

Kyrkor och fornlämningar har ett lagstadgat skydd trots att de inte aktivt har pekats ut till skillnad från exempelvis byggnadsminnen. Det betyder att det kan finnas såväl fornlämningar som kyrkor inom de olika riksintressena som inte tas upp eller omnämns i riksintressebeskrivningarna. Eftersom omfattningen av dessa miljöer förstärker bilden av den variation och det tidsdjup som finns inom de olika riksintresseytorna finns de redovisade i denna rapport.

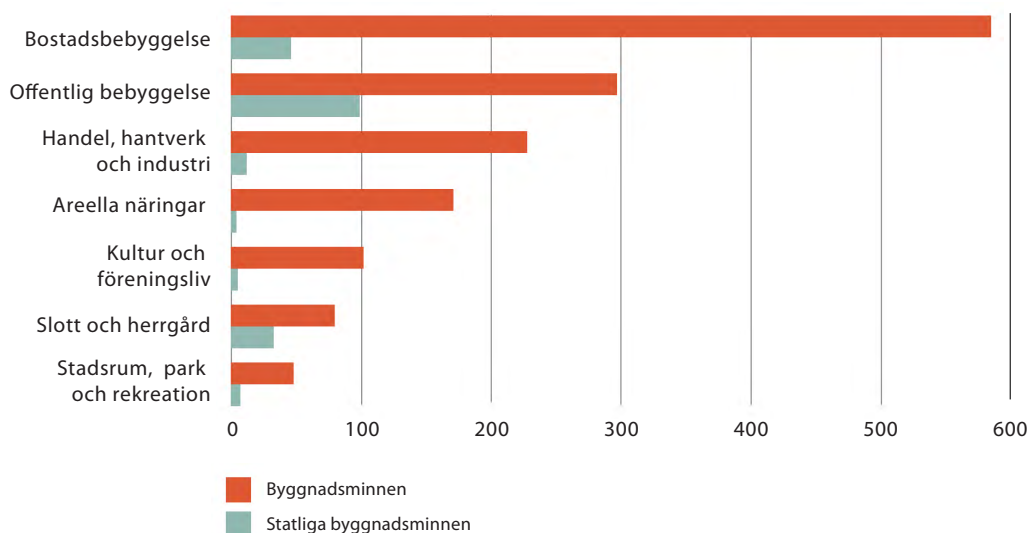
Av de lagskyddade kyrkobyggnaderna⁶¹ ligger 36 procent (1 115 av 3 088 stycken) inom kulturmiljövårdens riksintressen (se tabell 3). Kyrkorna finns inom flera olika landskaps- och miljötyper, allt ifrån bruks- eller bymiljöer, fiskelägen, industrimiljöer till fornlämningsmiljöer och odlingslandskap.

59. Uppgifter om miljöer som länsstyrelserna enligt 3 kap.1 § KML har byggnadsminnesförklarat finns registrerade i BeBR.

60. Byggnadsminnen enligt 3 kap. 1 § KML.

61. Kyrkobyggnader enligt 4 kap. 2–3 §§ KML byggnader uppförda före år 1940 och som före den 1 januari 2000 invigts för Svenska kyrkans gudstjänst samt då även ägdes och förvaltades av Svenska kyrkan.

Uppgifter som redovisas här har hämtats från BeBR där dessa finns registrerade. Kyrkobyggnader finns även registrerade i Svenska kyrkans kyrkobyggnadsregister. Registren innehåller till viss del olika information, men skillnaderna är marginella.

Figur 10. Typer av statliga byggnadsminnen och byggnadsminnen per huvudgrupp belägna inom områdena av riksintresse för kulturmiljövården. Källa: Riksantikvarieämbetet.

I kulturmiljölagen (KML)⁶² definieras vad som är en fornlämning och därmed omfattas av lagskyddet.⁶³ Uppgifter om fornlämningar finns registrerade i Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem (FMIS). I FMIS finns även lämningar som har registrerats som så kallade övriga kulturhistoriska lämningar.⁶⁴ Dessa lämningar uppfyller inte fornlämningskraven i KML, men kan vara kulturhistoriskt intressanta och genom annan lagstiftning kräva hänsyn, exempelvis vid skogsbruk eller markexploatering.

Nästan en fjärdedel av alla de fornlämningar (23 procent av drygt 64 000 stycken) som finns registrerade i FMIS tillsammans med 14 procent (drygt 50 000) av registrerade övriga kulturhistoriska lämningarna ligger inom kulturmiljövårdens riksintressen (se tabell 3).⁶⁵

62. 2 kap. 1 § KML.

63. Tidsgränsen (1850) i KML har inte varit ett kriterium för bedömningar och registreringar av lämningar före 2014 i Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem (FMIS). Nuvarande uppgifter om fornlämningar i FMIS har heller inte reviderats i linje med denna tidsbestämmelse.

64. Enligt KML är de lämningar som kan antas ha tillkommit eller, i fråga om fartyglämningar, förlit 1850 eller senare, inte lagskyddade fornlämningar.

65. I denna sammanställning av antalet fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar utgår beräkningen från antalet huvudobjekt. Det innebär att s.k. sammansatta lämningar, exempelvis ett gravfält med flera gravar, räknas som en fornlämning.

8 Sammanfattande diskussion

Denna rapport ska ses som en del i Riksantikvarieämbetets uppsiktsansvar över kulturmiljövårdens riksintressen. Befintlig data om kulturmiljövårdens riksintressen har bearbetats och ställts samman i syfte att ge en överblick över de miljöer som är av riksintresse för kulturmiljövården.

Riksintressena ska spegla hela landets historia, dess sociala och kulturella bredd såväl som de mer svårgripbara skeendena. Det är en utmaning att få fram ett representativt och samtidigt heltäckande urval av kulturmiljöer. För att möta denna utmaning behöver det finnas ett dynamiskt förhållningssätt för att värdera och välja ut vad som är riksintressant och att de val och ställningstaganden som ligger bakom urvalet tydliggörs. Fysiska förändringar och utvecklade kunskaper gör också att urvalet behöver omprövas över tid, något det fanns förståelse för redan när det första urvalet gjordes på 1970-talet.

Kulturmiljövårdens riksintressen förändras i takt med samhällsutvecklingen, men samtidigt ska de kulturhistoriska värdena vägas in vid beslut om pågående eller förändrad markanvändning som kan medföra en påverkan på riksintresset. En bedömning ska därför alltid göras av hur en markanvändning påtagligt kan skada de värden som finns utpekade. Alla förändringar är dock inte alltid planerade och därför kan även bristen på åtgärder, exempelvis eftersatt underhåll av byggnader eller betesmark som växer igen, innebära att de värden som pekats ut kan försvagas eller försvinna. Det kan exempelvis gälla för riksintressen i avfolkningsbygder eller riksintressen som är belägna inom områden som saknar detaljplan eller områdesbestämmelser. Utpekade värden kan i sådana områden även påverkas av åtgärder som inte länsstyrelsen eller kommunen får kännedom om, exempelvis tillbyggnader eller rivning av byggnader.

Kulturmiljövårdens riksintressen gör anspråk på drygt fyra procent av rikets totalareal, vilket är en mindre andel av rikets totalareal. Problemen som uppkommer handlar dock inte alltid om den areal som kulturmiljön gör anspråk på utan även om att olika intressen med olika typer av anspråk, utifrån ett bevarande- eller exploateringsperspektiv, verkar inom samma arealer. När motstående intressen kommer i konflikt med varandra riskerar riksintressen med ett bevarandeperspektiv, bland annat kulturmiljövårdens riksintressen, att ses som ett hinder för andra samhällsintressen, exempelvis byggnation och utveckling av bostadsbeståndet.

Länsstyrelserna arbetar sedan flera år med att se över de anspråk som finns på områden som är av riksintresse för kulturmiljövården. Hittills har

det lett till beslut om att revidera riksintressebeskrivningar eller geografiska avgränsningar för åtta procent (121 av 1526 stycken) av det befintliga beståndet. Den sammanställning som redovisas i kapitel fem över länsstyrelsernas pågående översyner visar även att flera förslag på revideringar kommer att inkomma till Riksantikvarieämbetet de kommande åren.

Det befintliga urvalet av riksintressesanta kulturmiljöer är rikt och varierat. Samtidigt finns det en medvetenhet bland flera inom kulturmiljövården om att urvalet till delar innehåller över- såväl som underrepresentation av vissa kulturmiljöer medan andra miljöer saknas. De riksintressebeskrivningar som har tagits fram för att beskriva de värden som ligger till grund för ett utpekande är korta och tekniska till sin utformning. De kan därför i olika grad och på olika sätt behöva förtydligas eller fördjupas för att de ska fungera som ett bra underlag vid beslut om en förändrad markanvändning. Aktuella riksintressebeskrivningar som tydligt anger de värden som ligger till grund för ett utpekande kan ge stöd vid bedömning av vilken planerad förändring som kan innebära en påtaglig skada på ett riksintresse. De kan också göra det tydligt för olika aktörer (exempelvis kommuner eller byggherrar) vilka värden som bör tas tillvara vid en förändring. Det är därför angeläget att fortsätta arbetet med att se över kulturmiljövårdens riksintressen och att försätta ta fram olika kunskapsunderlag som kan ge kommunerna ett stöd i den fysiska planeringen. Det kan i sin tur öka förutsättningarna för att de kulturhistoriska värdena inom kulturmiljövårdens riksintressen kan tillvaratas och ses som en tillgång i en hållbar samhällsutveckling.

Referenser

FÖRFATTNINGAR

Förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden.
Förordning (1998:1229) om statliga byggnadsminnen m.m.
Kulturmiljölagen (1988:950).
Miljöbalk (1998:808).
Plan- och bygglag (2010:900).

TRYCKTA KÄLLOR

Myndigheten för kulturanalys, *Kulturmiljöstatistik, Kulturfakta 2016:2*.
Prop. 1985/86:3 med förslag till lag om hushållning med naturresurser m.m.
Riksantikvarieämbetet, 1972, *Miljöer och större områden av betydelse för kulturminnesvården. Beskrivning till kartredovisning sammanställd av Riksantikvarieämbetet*.
Riksantikvarieämbetet, 1985, *Översyn av riksintresse för kulturmiljövården – Allmänna råd*.
Riksantikvarieämbetet, 1996, *Landskaps- och miljötyper, En ordlista till riksintresseöversynen*.
Riksantikvarieämbetet, 2014, *Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, Handbok 2014-06-23*.
Statistiska centralbyrån, 2013, *Markanvändningen i Sverige*.
SOU 1971:75, *Hushållning med mark och vatten – inventeringar, planöverväganden om vissa naturresurser, former för fortlöpande fysisk riksplanering, lagstiftning*.
SOU 2015:99, *Planering och beslut för hållbar utveckling, Miljöbalkens hushållningsbestämmelser, Slutbetänkande av Riksintresseutredningen*.

OTRYCKTA KÄLLOR OCH DATABASES

Boverket, *PBL kunskapsbanken, digital handbok om plan- och bygglagen*.
Länsstyrelsen, *Länsstyrelsens Geodatakatalog*.
Naturvårdsverket, *Svenska Marktäckedata, geodata.se*.
Riksantikvarieämbetet, *Bebyggelseregistret (BeBR)*.
Riksantikvarieämbetet, *Fornminnesinformationssystemet (FMIS)*.
Statistiska centralbyrån, *Öppna Geodata*.

Bilaga 1

Antal riksintressen för kulturmiljövården

Län	Antal
Stockholms län (AB)	120
Uppsala län (C)	65
Södermanlands län (D)	58
Östergötlands län (E)	85
Jönköpings län (F)	88
Kronobergs län (G)	36
Kalmar län (H)	84
Gotlands län (I)	60
Blekinge län (K)	19
Skåne län (M)	100
Hallands län (N)	40
Västra Götalands län (O)	197
Värmlands län (S)	41
Örebro län (T)	54
Västmanlands län (U)	24*
Dalarnas län (W)	141
Gävleborgs län (X)	76
Västernorrlands län (Y)	54
Jämtlands län (Z)	60
Västerbotten län (AC)	50
Norrbottnens län (BD)	74
<i>Summa</i>	<i>1 526</i>

* Två stycken riksintressen har i denna sammanställning inte räknats med i Västmanlands län, utan ingår i summan för Uppsala respektive Örebro län.

Källa: Riksantikvarieämbetet

Bilaga 2

Kulturmiljövårdens riksintressen – riksintresseareal per län, snittareal per riksintresse och riksintressearealens andel av länsarealen.

Län	Riksintresse-areal ² (ha)	Antal riksintressen	Antal geografiska avgränsningar	Snittareal per riksintressen	Länsareal (ha) ³	Andel av länsareal (%)
Stockholms län (AB)	193 050 ¹	120	123	1 609	1 663 573	11,6
Uppsala län (C)	106 069 ¹	65	68	1 632	1 200 509	8,8
Södermanlands län (D)	99 007 ²	58	58	1 678	873 899	11,3
Östergötlands län (E)	96 714 ²	85	91	1 138	1 464 372	6,6
Jönköpings län (F)	28 634 ¹	88	88	325	1 174 350	2,4
Kronobergs län (G)	21 588 ¹	36	36	600	942 428	2,3
Kalmar län (H)	154 825 ²	84	86	1 843	2 058 636	7,5
Gotlands län (I)	46 716 ¹	60	144	779	1 532 507	3,1
Blekinge län (K)	15 087 ²	19	18	794	695 997	2,2
Skåne län (M)	117 026 ²	100	100	1 170	1 710 462	6,8
Hallands län (N)	37 167 ¹	40	41	929	875 290	4,3
Västra Götalands län (O)	215 248 ¹	197	208	1 093	3 450 774	6,2
Värmlands län (S)	12 967 ¹	41	42	316	2 189 907	0,6
Örebro län (T)	22 136 ¹	54	53	410	967 792	2,3
Västmanlands län (U)	34 884 ¹	24	26	1 342	568 629	6,1
Dalarnas län (W)	94 541 ¹	141	162	671	3 037 721	3,1
Gävleborgs län (X)	66 255 ²	76	86	872	2 513 159	2,6
Västernorrlands län (Y)	68 574 ²	54	56	1 270	2 815 878	2,4
Jämtlands län (Z)	384 728 ¹	60	60	6 412	5 405 061	7,1
Västerbottens län (AC)	149 807 ¹	50	65	2 996	6 716 933	2,2
Norrlands län (BD)	161 552 ¹	74	87	2 183	11 292 745	1,4

¹ Arealuppgifter hämtade från SOU 2015:99

² Arealuppgifter framtagna av Riksantikvarieämbetet med data hämtad från Länsstyrelsernas GeodataKatalog,

³ Arealuppgifter hämtade från SOU 2015:99

Bilaga 3

Redovisning av miljö- och landskapstyper

I tabellen nedan redovisas exempel på vanligt förekommande begrepp i kultur- miljövärdens riksintressebeskrivningar och hur dessa kategoriserats. Inom ett och samma riksintresse förekommer vanligtvis flera olika kategorier¹.

Fornlämningar	Gravar, fornborgar, röjningsrösen, stensträngar, fossila åkrar, blästerugnar, m.m.
Odlingslandskap	Åkermark, ängsmark, betesmark, fullåkersbygd, m.m.
Bymiljö	Samebyar, kyrkbyar, skärgårdsbyar, bergsmansbyar, hantverksbyar, m.m.
Gårdar, torp, fäbodrar	Soldattorp, boställemiljöer, fäbodmiljöer, gårdsmiljöer, ensamgårdar, finngårdar, m.m.
Slott och herrgårdar	Säterier, slotts- och herrgårdsmiljöer, slottsparkar, m.m.
Kustmiljöer, fiske	Fiskeläge, skärgårdsmiljöer, fasta fisken, m.m.
Kyrkomiljöer, kloster, kapell	Kyrkstäder, klostermiljöer, prästgård, kyrkor, kapell, m.m.
Skogsbygd, skogsbruk	Flottningsmiljöer, kolmilor, m.m.
Stadsmiljö	Stiftsstäder, residensstäder, industristäder, m.m.
Tätort, sockencentra	Småstäder, stations samhällen, köpingar, municipalsamhällen, centralorter, m.m.
Institutioner	Skolmiljöer, sjukhusmiljöer, offentliga byggnader, sanatorier, m.m.
Rekreation	Brunnsorter, sommarnöjen, hotell, badorter, fritidshusområden, m.m.
Industri och bruk	Gruvmiljöer, bergslagsmiljöer, hyttmiljöer, kvarnmiljöer, gruvtäkter, kraftverksmiljöer, sågverk, m.m.
Försvar	Befästningsmiljöer, logement, skansmiljöer, borgmiljöer, m.m.
Kommunikationer	Kanalmiljöer, järnvägs miljöer, farledsmiljöer, vägmiljöer, leder, hamnar, marknadsplatser, gästgiverier, m.m.
Övrigt	Kognitiva miljöer, offerplats, m.m.

1. Det är inte helt enkelt att dela upp de begrepp som används i riksintressebeskrivningarna i olika kategorier. Ofta är riksintressena komplexa miljöer som innehåller strukturer och spår som kan inrymmas inom flera olika kategorier, exempelvis kan en kustmiljö även innehålla en hamn (Kommunikationer), ett kapell (Kyrkomiljöer, kloster, kapell) och en skola (Institutioner).

Bilaga 4

Antal riksintressen för kulturmiljövården per län och per landskaps- och miljötyp 2017.

LÄN	Landskaps- och miljötyp	Antal	Procent	Antal/N
Stockholms län (N=120)	Fornlämningsmiljö	47	9.8 %	39.8 %
	Odlingslandskap	51	10.6 %	43.2 %
	Bymiljö	41	8.5 %	34.7 %
	Gårdar, torp, fäboddar	39	8.1 %	33.1 %
	Slott, herrgårdar	54	11.2 %	45.8 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	52	10.8 %	44.1 %
	Stadsmiljö	3	0.6 %	2.5 %
	Tätort, sockencentra	40	8.3 %	33.9 %
	Institutioner	41	8.5 %	34.7 %
	Rekreation	20	4.2 %	16.9 %
	Industri, bruk	30	1.7 %	6.8 %
	Försvar	8	6.2 %	25.4 %
	Kommunikationer	53	11.0 %	44.9 %
	Övrigt	2	0.4 %	1.7 %
		SUMMA	481	100.0 %
Uppsala län (N=65)	Fornlämningsmiljö	39	15.7 %	60.0 %
	Odlingslandskap	26	10.5 %	40.0 %
	Bymiljö	22	8.9 %	33.8 %
	Gårdar, torp, fäboddar	17	6.9 %	26.2 %
	Slott, herrgårdar	34	13.7 %	52.3 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	35	14.1 %	53.8 %
	Stadsmiljö	3	1.2 %	4.6 %
	Tätort, sockencentra	9	3.6 %	13.8 %
	Institutioner	13	5.2 %	20.0 %
	Rekreation	4	1.6 %	6.2 %
	Industri, bruk	3	1.2 %	4.6 %
	Försvar	19	7.7 %	29.2 %
	Kommunikationer	23	9.3 %	35.4 %
	Övrigt	1	0.4 %	1.5 %
		SUMMA	248	15.7 %

LÄN	Landskaps- och miljötyp	Antal	Procent	Antal/N
Södermanlands län (N=58)	Fornlämningsmiljö	29	13.0 %	50.0 %
	Odlingslandskap	25	11.2 %	43.1 %
	Bymiljö	21	9.4 %	36.2 %
	Gårdar, torp, fäbodan	19	8.5 %	32.8 %
	Slott, herrgårdar	31	13.9 %	53.4 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	25	11.2 %	43.1 %
	Stadsmiljö	7	3.1 %	12.1 %
	Tätort, sockencentra	10	4.5 %	17.2 %
	Institutioner	13	5.8 %	22.4 %
	Rekreation	2	0.9 %	3.4 %
	Industri, bruk	3	1.3 %	5.2 %
	Försvar	15	6.7 %	25.9 %
	Kommunikationer	23	10.3 %	39.7 %
	SUMMA	223	100.0 %	384.5 %
Östergötlands län (N=85)	Fornlämningsmiljö	49	18.0 %	57.6 %
	Odlingslandskap	26	9.6 %	30.6 %
	Bymiljö	22	8.1 %	25.9 %
	Gårdar, torp, fäbodan	24	8.8 %	28.2 %
	Slott, herrgårdar	34	12.5 %	40.0 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	34	12.5 %	40.0 %
	Stadsmiljö	5	1.8 %	5.9 %
	Tätort, sockencentra	13	4.8 %	15.3 %
	Institutioner	25	9.2 %	29.4 %
	Rekreation	6	2.2 %	7.1 %
	Industri, bruk	3	1.1 %	3.5 %
	Försvar	16	5.9 %	18.8 %
	Kommunikationer	14	5.1 %	16.5 %
	Övrigt	1	0.4 %	1.2 %
SUMMA	272	100.0 %	320.0 %	
Jönköpings län (N=88)	Fornlämningsmiljö	41	14.7 %	46.6 %
	Odlingslandskap	54	19.4 %	61.4 %
	Bymiljö	33	11.9 %	37.5 %
	Gårdar, torp, fäbodan	16	5.8 %	18.2 %
	Slott, herrgårdar	24	8.6 %	27.3 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	26	9.4 %	29.5 %
	Stadsmiljö	4	1.4 %	4.5 %
	Tätort, sockencentra	15	5.4 %	17.0 %
	Institutioner	26	9.4 %	29.5 %
	Rekreation	4	1.4 %	4.5 %
	Industri, bruk	5	1.8 %	5.7 %
	Försvar	9	3.2 %	10.2 %
	Kommunikationer	21	7.6 %	23.9 %
	SUMMA	278	100.0 %	315.9 %

LÄN	Landskaps- och miljötyp	Antal	Procent	Antal/N
Kronobergs län (N=36)	Fornlämningsmiljö	23	19.0 %	63.9 %
	Odlingslandskap	26	21.5 %	72.2 %
	Bymiljö	11	9.1 %	30.6 %
	Gårdar, torp, fäbodan	12	9.9 %	33.3 %
	Slott, herrgårdar	6	5.0 %	16.7 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	12	9.9 %	33.3 %
	Stadsmiljö	1	0.8 %	2.8 %
	Tätort, sockencentra	9	7.4 %	25.0 %
	Institutioner	6	5.0 %	16.7 %
	Industri, bruk	1	0.8 %	2.8 %
	Försvar	6	5.0 %	16.7 %
	Kommunikationer	8	6.6 %	22.2 %
	SUMMA	121	100.0 %	336.1 %
Kalmars län (N=84)	Fornlämningsmiljö	50	17.7 %	59.5 %
	Odlingslandskap	46	16.3 %	54.8 %
	Bymiljö	48	17.0 %	57.1 %
	Gårdar, torp, fäbodan	13	4.6 %	15.5 %
	Slott, herrgårdar	16	5.7 %	19.0 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	21	7.4 %	25.0 %
	Stadsmiljö	4	1.4 %	4.8 %
	Tätort, sockencentra	21	7.4 %	25.0 %
	Institutioner	8	2.8 %	9.5 %
	Rekreation	1	0.4 %	1.2 %
	Industri, bruk	3	1.1 %	3.6 %
	Försvar	23	8.1 %	27.4 %
	Kommunikationer	29	10.2 %	34.5 %
SUMMA	283	100.0 %	336.9 %	
Gotlands län (N=60)	Fornlämningsmiljö	47	24.5 %	78.3 %
	Odlingslandskap	33	17.2 %	55.0 %
	Bymiljö	1	0.5 %	1.7 %
	Gårdar, torp, fäbodan	42	21.9 %	70.0 %
	Slott, herrgårdar	3	1.6 %	5.0 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	23	12.0 %	38.3 %
	Stadsmiljö	1	0.5 %	1.7 %
	Tätort, sockencentra	6	3.1 %	10.0 %
	Institutioner	2	1.0 %	3.3 %
	Rekreation	1	0.5 %	1.7 %
	Industri, bruk	9	4.7 %	15.0 %
	Försvar	4	2.1 %	6.7 %
	Kommunikationer	15	7.8 %	25.0 %
Övrigt	5	2.6 %	8.3 %	
SUMMA	192	100.0 %	320.0 %	

LÄN	Landskaps- och miljötyp	Antal	Procent	Antal/N
Blekinge län (N=19)	Fornlämningsmiljö	8	11.3 %	44.4 %
	Odlingslandskap	7	9.9 %	38.9 %
	Bymiljö	3	4.2 %	16.7 %
	Gårdar, torp, fäbodan	7	9.9 %	38.9 %
	Slott, herrgårdar	5	7.0 %	27.8 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	9	12.7 %	50.0 %
	Stadsmiljö	4	5.6 %	22.2 %
	Tätort, sockencentra	1	1.4 %	5.6 %
	Institutioner	5	7.0 %	27.8 %
	Rekreation	3	4.2 %	16.7 %
	Industri, bruk	3	4.2 %	16.7 %
	Försvar	6	8.5 %	33.3 %
	Kommunikationer	9	12.7 %	50.0 %
	Övrigt	1	1.4 %	5.6 %
	SUMMA	71	100.0 %	394.4 %
Skåne län (N=100)	Fornlämningsmiljö	49	11.4 %	49.0 %
	Odlingslandskap	64	14.9 %	64.0 %
	Bymiljö	42	9.8 %	42.0 %
	Gårdar, torp, fäbodan	34	7.9 %	34.0 %
	Slott, herrgårdar	43	10.0 %	43.0 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	54	12.6 %	54.0 %
	Stadsmiljö	11	2.6 %	11.0 %
	Tätort, sockencentra	23	5.4 %	23.0 %
	Institutioner	28	6.5 %	28.0 %
	Rekreation	11	2.6 %	11.0 %
	Industri, bruk	15	3.5 %	15.0 %
	Försvar	16	3.7 %	16.0 %
	Kommunikationer	39	9.1 %	39.0 %
		SUMMA	429	100.0 %
Hallands län (N=40)	Fornlämningsmiljö	20	14.1 %	50.0 %
	Odlingslandskap	17	12.0 %	42.5 %
	Bymiljö	10	7.0 %	25.0 %
	Gårdar, torp, fäbodan	11	7.7 %	27.5 %
	Slott, herrgårdar	11	7.7 %	27.5 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	17	12.0 %	42.5 %
	Stadsmiljö	6	4.2 %	15.0 %
	Tätort, sockencentra	11	7.7 %	27.5 %
	Institutioner	11	7.7 %	27.5 %
	Rekreation	3	2.1 %	7.5 %
	Industri, bruk	2	1.4 %	5.0 %
	Försvar	4	2.8 %	10.0 %
	Kommunikationer	18	12.7 %	45.0 %
	Övrigt	1	0.7 %	2.5 %
	SUMMA	142	100.0 %	355.0 %

LÄN	Landskaps- och miljötyp	Antal	Procent	Antal/N
Västra Götalands län (N=197)	Fornlämningsmiljö	96	16.0 %	50.0 %
	Odlingslandskap	84	14.0 %	43.8 %
	Bymiljö	56	9.3 %	29.2 %
	Gårdar, torp, fäbodan	45	7.5 %	23.4 %
	Slott, herrgårdar	39	6.5 %	20.3 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	70	11.6 %	36.5 %
	Stadsmiljö	14	2.3 %	7.3 %
	Tätort, sockencentra	31	5.2 %	16.1 %
	Institutioner	35	5.8 %	18.2 %
	Rekreation	15	2.5 %	7.8 %
	Industri, bruk	19	3.2 %	9.9 %
	Försvar	40	6.7 %	20.8 %
	Kommunikationer	52	8.7 %	27.1 %
	Övrigt	5	0.8 %	2.6 %
	SUMMA	601	100.0 %	313.0 %
Värmlands län (N=41)	Fornlämningsmiljö	12	11.5 %	30.0 %
	Odlingslandskap	13	12.5 %	32.5 %
	Bymiljö	5	4.8 %	12.5 %
	Gårdar, torp, fäbodan	8	7.7 %	20.0 %
	Slott, herrgårdar	18	17.3 %	45.0 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	11	10.6 %	27.5 %
	Stadsmiljö	1	1.0 %	2.5 %
	Tätort, sockencentra	3	2.9 %	7.5 %
	Institutioner	5	4.8 %	12.5 %
	Industri, bruk	14	13.5 %	35.0 %
	Försvar	1	1.0 %	2.5 %
	Kommunikationer	6	5.8 %	15.0 %
	Övrigt	7	6.7 %	17.5 %
	SUMMA	104	100.0 %	260.0 %
Örebro län (N=54)	Fornlämningsmiljö	13	8.2 %	24.1 %
	Odlingslandskap	19	11.9 %	35.2 %
	Bymiljö	13	8.2 %	24.1 %
	Gårdar, torp, fäbodan	16	10.1 %	29.6 %
	Slott, herrgårdar	20	12.6 %	37.0 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	17	10.7 %	31.5 %
	Stadsmiljö	5	3.1 %	9.3 %
	Tätort, sockencentra	14	8.8 %	25.9 %
	Institutioner	12	7.5 %	22.2 %
	Rekreation	6	3.8 %	11.1 %
	Industri, bruk	16	10.1 %	29.6 %
	Kommunikationer	6	3.8 %	11.1 %
	Övrigt	2	1.3 %	3.7 %
	SUMMA	159	100.0 %	294.4 %

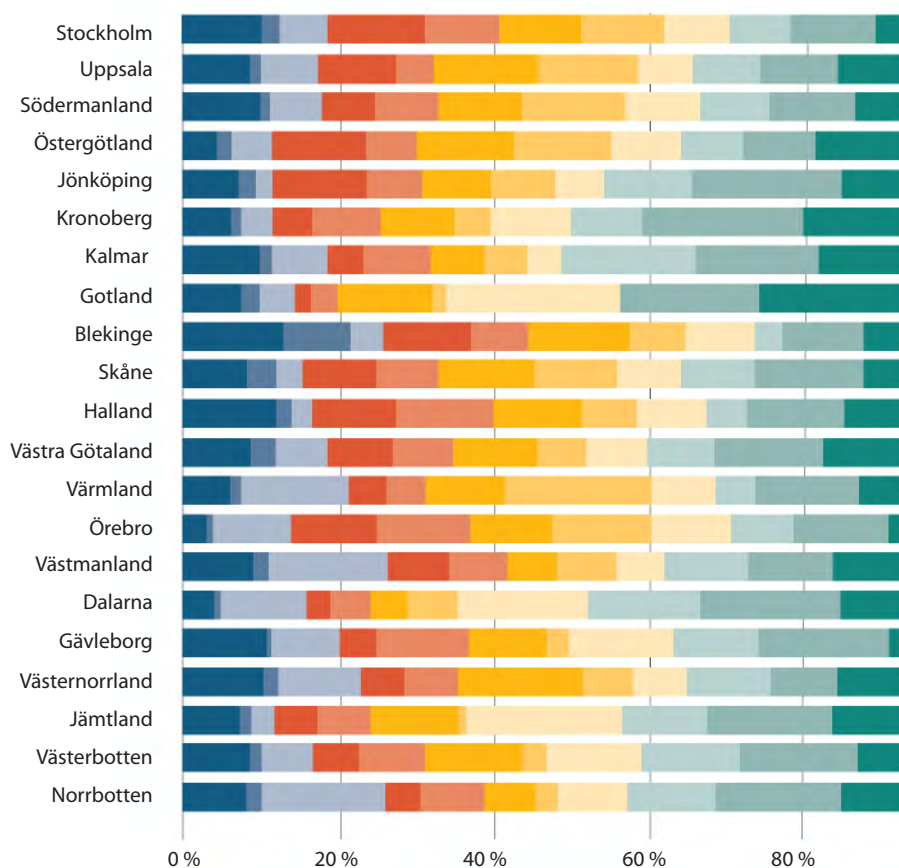
LÄN	Landskaps- och miljötyp	Antal	Procent	Antal/N
Västmanlands län ¹ (N=24)	Fornlämningsmiljö	9	13.8 %	37.5 %
	Odlingslandskap	7	10.8 %	29.2 %
	Bymiljö	7	10.8 %	29.2 %
	Gårdar, torp, fäboddar	4	6.2 %	16.7 %
	Slott, herrgårdar	9	13.8 %	37.5 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	4	6.2 %	16.7 %
	Stadsmiljö	2	3.1 %	8.3 %
	Tätort, sockencentra	2	3.1 %	8.3 %
	Institutioner	2	3.1 %	8.3 %
	Rekreation	2	3.1 %	8.3 %
	Industri, bruk	10	1.5 %	4.2 %
	Försvar	1	15.4 %	41.7 %
	Kommunikationer	6	9.2 %	25.0 %
	SUMMA	65	100.0 %	270.8 %
Dalarnas län (N=141)	Fornlämningsmiljö	43	14.7 %	31.4 %
	Odlingslandskap	52	17.8 %	38.0 %
	Bymiljö	42	14.4 %	30.7 %
	Gårdar, torp, fäboddar	48	16.4 %	35.0 %
	Slott, herrgårdar	19	6.5 %	13.9 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	15	5.1 %	10.9 %
	Stadsmiljö	3	1.0 %	2.2 %
	Tätort, sockencentra	11	3.8 %	8.0 %
	Institutioner	5	1.7 %	3.6 %
	Rekreation	2	0.7 %	1.5 %
	Industri, bruk	1	0.3 %	0.7 %
	Försvar	34	11.6 %	24.8 %
	Kommunikationer	13	4.5 %	9.5 %
	Övrigt	4	1.4 %	2.9 %
SUMMA	292	100.0 %	213.1 %	
Gävleborgs län (N=76)	Fornlämningsmiljö	19	7.8 %	25.3 %
	Odlingslandskap	43	17.6 %	57.3 %
	Bymiljö	27	11.1 %	36.0 %
	Gårdar, torp, fäboddar	32	13.1 %	42.7 %
	Slott, herrgårdar	9	3.7 %	12.0 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	23	9.4 %	30.7 %
	Stadsmiljö	4	1.6 %	5.3 %
	Tätort, sockencentra	25	10.2 %	33.3 %
	Institutioner	11	4.5 %	14.7 %
	Rekreation	1	0.4 %	1.3 %
	Industri, bruk	1	0.4 %	1.3 %
	Försvar	22	9.0 %	29.3 %
	Kommunikationer	27	11.1 %	36.0 %
	SUMMA	244	100.0 %	325.3 %

1. Två av de riksintressen som ligger inom Västmanlands län sträcker sig geografiskt även i Uppsala respektive Örebro län. För att dessa inte ska räknas dubbelt har de fått utgå här.

LÄN	Landskaps- och miljötyp	Antal	Procent	Antal/N
Västernorrlands län (N=54)	Fornlämningsmiljö	20	15.5 %	37.0 %
	Odlingslandskap	12	9.3 %	22.2 %
	Bymiljö	14	10.9 %	25.9 %
	Gårdar, torp, fäbodan	9	7.0 %	16.7 %
	Slott, herrgårdar	8	6.2 %	14.8 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	20	15.5 %	37.0 %
	Stadsmiljö	2	1.6 %	3.7 %
	Tätort, sockencentra	7	5.4 %	13.0 %
	Institutioner	5	3.9 %	9.3 %
	Rekreation	1	0.8 %	1.9 %
	Industri, bruk	2	1.6 %	3.7 %
	Försvar	15	11.6 %	27.8 %
	Kommunikationer	14	10.9 %	25.9 %
	SUMMA	129	100.0 %	238.9 %
Jämtlands län (N=60)	Fornlämningsmiljö	24	16.1 %	40.0 %
	Odlingslandskap	24	16.1 %	40.0 %
	Bymiljö	17	11.4 %	28.3 %
	Gårdar, torp, fäbodan	30	20.1 %	50.0 %
	Slott, herrgårdar	1	0.7 %	1.7 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	18	12.1 %	30.0 %
	Stadsmiljö	1	0.7 %	1.7 %
	Tätort, sockencentra	9	6.0 %	15.0 %
	Institutioner	4	2.7 %	6.7 %
	Rekreation	2	1.3 %	3.3 %
	Industri, bruk	2	1.3 %	3.3 %
	Försvar	5	3.4 %	8.3 %
	Kommunikationer	11	7.4 %	18.3 %
	Övrigt	1	0.7 %	1.7 %
SUMMA	149	100.0 %	248.3 %	
Västerbottens län (N=50)	Fornlämningsmiljö	15	12.4 %	30.0 %
	Odlingslandskap	19	15.7 %	38.0 %
	Bymiljö	16	13.2 %	32.0 %
	Gårdar, torp, fäbodan	15	12.4 %	30.0 %
	Slott, herrgårdar	3	2.5 %	6.0 %
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	15	12.4 %	30.0 %
	Stadsmiljö	1	0.8 %	2.0 %
	Tätort, sockencentra	9	7.4 %	18.0 %
	Institutioner	5	4.1 %	10.0 %
	Rekreation	2	1.7 %	4.0 %
	Industri, bruk	9	7.4 %	18.0 %
	Försvar	1	0.8 %	2.0 %
	Kommunikationer	8	6.6 %	16.0 %
	Övrigt	3	2.5 %	6.0 %
SUMMA	121	100.0 %	242.0 %	

LÄN	Landskaps- och miljötyp	Antal	Procent	Antal/N
Norrbottens län (N=74)	Fornlämningsmiljö	20	13.8%	27.8%
	Odlingslandskap	23	15.9%	31.9%
	Bymiljö	16	11.0%	22.2%
	Gårdar, torp, fäboddar	13	9.0%	18.1%
	Slott, herrgårdar	3	2.1%	4.2%
	Kyrkomiljö, kloster, kapell	10	6.9%	13.9%
	Stadsmiljö	3	2.1%	4.2%
	Tätort, sockencentra	8	5.5%	11.1%
	Institutioner	4	2.8%	5.6%
	Rekreation	2	1.4%	2.8%
	Industri, bruk	23	15.9%	31.9%
	Försvaret	2	1.4%	2.8%
	Kommunikationer	12	8.3%	16.7%
	Övrigt	6	4.1%	8.3%
SUMMA		145	100.0%	201.4%

Länsvis fördelning av landskaps- och miljötyper inom kulturmiljövårdens riksintressen

- Kommunkation
- Försvar
- Industri, bruk
- Institution, rekreation
- Städer, tätorter
- Kyrkomiljöer, kloster kapell
- Slott, herrgårdar
- Gårdar, torp, fäbodan
- Bymiljöer
- Odlingslandskap
- Fornlämningar

Figur 1. Länsvis sammanställning (kolumnen med procent i tabellen ovan) av landskaps- och miljötyper inom landets samtliga riksintressen 2017, N= 4 748). Ett riksintresse kan innehålla flera landskaps- och miljötyper.
Källa: Riksantikvarieämbetet.

Bilaga 5

Länsvis redovisning av markslag inom kulturmiljövårdens riksintressen

Län	Mark med bebyggelse	Övrig bebyggd mark	Åker och betesmark	Skog	Berg, hed, strand	Våtmark, myr	Summa hektar
Stockholm	5 673	5 823	45 639	46 008	1 680	1 338	106 161
Uppsala	3 215	1 818	57 904	36 215	10	2 337	101 499
Södermanland	2 026	1 507	46 687	31 401	169	1 196	82 986
Östergötland	1 276	1 310	41 341	20 390	466	1 105	65 888
Jönköping	576	524	13 408	11 737	0	693	26 938
Kronoberg	472	192	6 507	11 313	0	390	18 874
Kalmar	4 771	1 894	75 034	76 786	2 516	1 979	162 980
Gotland	483	253	21 241	9 576	2 670	610	34 833
Blekinge	525	218	3 066	6 268	43	179	10 299
Skåne	4 499	3 910	85 215	15 374	213	709	109 920
Halland	868	787	23 690	11 632	180	143	37 300
Västra Götaland	6 058	3 296	93 822	64 629	4 482	4 376	176 663
Värmland	280	358	5 574	5 587	1	354	12 154
Örebro	494	451	11 250	8 193	0	437	20 825
Västmanland	597	769	10 755	14 319	25	1 109	27 574
Dalarna	2 898	1 000	16 922	46 335	3	5 280	72 438
Gävleborg	2 517	748	13 502	35 843	232	2 160	55 002
Västernorrland	2 152	1 337	11 876	34 751	136	1 187	51 439
Jämtland	4 080	3 123	3 554	1 194 100	1 063	71 544	1 277 464
Västerbotten	1 741	685	8 654	98 264	2 969	11 321	123 634
Norrbottn	4 159	2 990	12 868	94 150	10 308	9 624	134 099

Kod (8 bitar)	Kod SMD	Kod CLC	Beskrivning
1	111	111	Tät stadsstruktur
2	11211	112	Orter >200 invånare och mindre omr av grönt
3	11212	112	Orter >200 invånare och med större omr av grönt
4	1122	112	Orter <200 invånare
5	1123	112	Enstaka hus och gårdsplaner
6	121	121	Industri, handelsenheter, offentlig service, mm
7	122	122	Väg- och järnvägsnät med kringområden
8	123	123	Hamnområden
9	124	123	Flygplats
10	1311	131	Grus- och sandtag
11	1312	131	Övriga mineralextraktionsplatser
12	132	132	Deponier
13	133	133	Byggplatser
14	141	141	Urbana grönområden
15	1421	142	Idrottsanläggning, skjutbana, mm
16	1422	142	Flygfält (gräs)
17	1423	142	Skidpist (endast i svensk produkt under 142)
18	1424	142	Golfbana
19	1425	142	Ej urban mark
20	1426	142	Campingplats och fritidsbebyggelse
30	211	211	Åkermark
31	222	222	Frukt och bärödling
32	231	231	Betesmark
40	3111	311	Lövskog ej på myr eller berg i dagen
41	3112	311	Lövskog på myr
42	3113	311	Lövskog på berg i dagen
43	31211	312	Barrskog på lavmark
56	31212	312	Barrskog, ej på lavmark
44	312121	312	Barrskog ej på lavmark 7-15 meter
45	312122	312	Barrskog ej på lavmark > 15 meter
46	3122	312	Barrskog på myr
47	3123	312	Barrskog på berg i dagen
48	3131	313	Blandskog ej på myr eller berg i dagen
49	3132	313	Blandskog på myr
50	3133	313	Blandskog på berg i dagen

Kod (8 bitar)	KOD SMD	Kod CLC	Beskrivning
51	321	321	Naturligt gräsmark
52	322	322	Hedmark (utom gräshed)
53	3241	324	Busksnår
54	3242	324	Hygge
55	3243	324	Ungskog
58	331	331	Stränder, dyner och sandslätter
59	332	332	Berg i dagen
60	333	333	Områden sparsamt med vegetation
61	334	334	Brandfält
62	335	335	Glaciärer och permanenta snöfält
63	3211	321	Gräshed
64	3212	321	Örtäng
70	411	411	Limnogen vätmarker
71	4121	412	Blöt myr
72	4122	412	Övrig myr
73	4123	412	Torvtäkt
74	421	421	Saltpåverkade kärr, marskland
80	511	511	Vattendrag
81	5121	512	Sjöar och dammar, öppen yta
82	5122	512	Sjöar och dammar, igenväxande yta
83	521	521	Kustlagun
84	522	522	Estuarie
85	5231	523	Kusthav och oceaner, öppen yta
86	5232	523	Kusthav och oceaner, igenväxande yta

Källa: Naturvårdsverket, Svenska Marktäckedata Produktbeskrivning 2014.

I sammanställningen av riksintressenas markanvändning har marktäckedata (enligt tabellen ovan) slagits ihop enligt följande:

Mark med bebyggelse	(kod 1–5)
Övrig bebyggd mark	(kod 6–20)
Åker och betesmark	(kod 30–32)
Skog	(kod 40–55)
Berg, hed, strand	(kod 58–64)
Vätmark, myr	(kod 70–74)

Riksantikvarieämbetet | 08-5191 80 00 | registrator@raa.se | www.raa.se